

Адугэ Респу́бликэм и Правительствэ игъэзет



Гүмэкигыохэм ядэгъэзыжбын-тегущылагъэх

**Адыгэ Республикэм хэбзэукъоныгъэхэр
щыгъэзыгъэнхэм афэгъэзэгъэ, межведомственнэ
комиссием изэхэсыгъо тыгъуасэ щылагъ. Ар
зэришатгъ АР-м и Премьер-министрэу Къумпыл
Мурат.**

Зэхэсыгьом хэлэжыагьэх АР-м псауныгьэр кьэухьумэ-гьэнымклэ иминистрэу Мэрэ-тыкьо Рустем, АР-м гьэсэн-гьэмрэ шлэныгьэмрэклэ ими-нистрэу Хьуажь Аминэт, АР-м хэгьэгу клоцл юфхэмклэ ими-нистрэу Александр Речиц-кэр, нэмыклэхэри.

Адигеим шыпсэурэ цыфхэр шьон пытэхэм егъэлыгыгъу афэцагэхэ мыхунхэм фэш пэшлорыгъэш loфthъабзэу республикэм шызэхашэхэрэм къагетушылаг Мэрэтыкьо Рус-
тэм.

— Анахьэу тынагэ зытедгътырэр шьон пытэхэм зэрарэу кьахырэр цыфхэм агурыдгъэлоныр, алъыдгъэлэсыныр, япсауныгъэ икьэухумэн фэбэнэнхэр, ар апсыхьамэн пылынхэр ары, — кьылагъ аш.

Пэшлорыгъэшъ loftхьабзэхэм кьадыхэлъытагъэу, Адыгэ республикэ наркологии диспансерым илофышэхэр ныбжьыклэхэм гушыгъу афэхъух, лекциехэм кьафеджэх, шьон пытэхэм пкышъолым зэрарэу кыра-хьэр кызылотыкырэ видеохэр арагъэлъэгъух.

2015-рэ ильэсым иапэрэ мээихэу пыкыгьэм ацлэхэр мыгьэунэфыгьэу ныбжыкклэ нэбгырэ 1057-мэ тестхэр арагьэшлыгэх. Зэрагьэунэфыгьэм-клэ, ахэм ащыцшэу зы нэбгырэ наркотикхэм яшшо, шьон пытэхэм 294-рэ загворэ яшшо, аупльэклугьэхэм ащыцшэу нэбгырэ 624-р тутын ешшохэу кыы-хэкы.

Ныбж злэхэм ащыщэу
нэбгырэ 1944-мэ улпъэкIунхэр
псауныгъэм и Гупчэ шашлыгъэх.

Ахэм ашыщэу процент 24-рэр хуьльфыгь, процент 76-р бзыльфыгь. Зэфэхьысыжыхэм кыизрагьэлягьорэмкIэ, нэбгырэ 1517-мэ шьон пытэхэм апышагьэ хьунхэ шынагьо яI.

Джащ фэдэу «Адыгейский республиканский центр медицинской профилактики» ыкIи «Адыгейский республиканский клинический психоневрологический диспансер» зыфиIохэрэм ахэт «цыхъэшIэгъу телефонхэм» мэт илъэсым яIофшIэн лъагъэкIотагъ.

Мэрэтыкыо Рустем кыыз-
риуагымкӓ, наркологием ыльэ-
ныкыокӓ сымаджэхэм пкӓ
хэмыльэу лэпылэгү афэхьух.
Адыгэ республикэ наркологие
диспансерым, наркологие ка-
бинетхүу гүпчэ район сымэ-
джэхэм ахэтхэм ябюджет-
хэмкӓ сымаджэхэм ялазэх.

лофигьоу зэшлуахыгэхэм
яшлуагэкӀэ, Адыгеим шьон
пытэхэм апышагэхэу диспан-
сер ыкӀи пэшлорыгэшъ учёт-
хэм ахэтхэм япчаггэ процен-
ти 2,4-кӀэ нахь макӀэ хуьггэ.
Джащ фэдэу шьон пытэхэм
ясэггэ цыфхэм япчагы про-

цент 33,1-кІэ нахь макІэ хьугьэ.

АР-м гэсэнгүйгээр шэнийгээрмэл иминистрэй Хуааж Аминэт кызэрилуагээрмэл, кэлэеджаклохэр шьоным пишагэ мыхуунхэм фэш лофтхэбзэ зэфэшхуафхэр афызэхэх. Республикэ энэкокобоу «Школа — территория здоровья» зыфилохэр ильэс кэс Адыгеим шашы. Кэлэеджаклохэм япсауныгэ кяухуумэным, гогу пхэнджым темыханхэм ар афэгэхыг. Джащ фэдэу шьон пытэхэм зэрэрэу кяхыэрэр зытешыхэгэ баннер 62-рэ ашыг. Ахэр еджаплэхэм апальягэх.

Адыгеим ицлыф цларылохэу, спортымклэ е нэмыкл лъэныкхэхэмклэ гэххэгъошхохэр зышыггэхэр еджаплэхэм ядгъэблаггэхэу, клэлээджаклохэм гушылэгъу афэдггэххухэмэ, шуаггэ кыытынуу сэлпытэ. Джащ фэдэу зэфэшхьаф еклопаклэхэр кыызфэдггэфедэхэхэ зэ тилофшлэн зэхэтщэн фае.

Мыекбонэ районим икушъ-хъ-мэз чыплэхэм щынэгъон-чъэу цыфхэр ащызеклонхэм ятлонэрэ лопфыбоу зэхэсыгъом кыщааэтыгъэр фэгъэхыгъагъ. Адыгъ Республикэм зеклонымрэ зыгъэпсэфыплэхэмрэкӀэ и Комитет ипашуэ Къэлэшъэ Инвер кызыэриуагъэмклэ, зекло ежъэ-



иминистрэу Александр Речицкэм кызэриуагъэмкIэ, ешъуагъэу рулым кIэрысэу кягъэуцугъэу нэбгырэ мини 3-м ехумэ яправэхэр алахыгъэх. Автомобилыр зерифэн фитыныгъэ имылэжъэу кIэрысэу ыкIи джыри ешъуагъэу кяаубытыжыгъэхэу уголовнэ Iоф 92-рэ кызылэахыгъ.

— Мы гүмэклэньгым тирес-публикэ ис цыфхэр цыуху-магэхэ хьунхэм зэклэми ты-зэгүсэу тыдэлэжьэн фæе, — ккылауаг Къумпыл Мурат. —

гээ цыфым шапхъуу ышлэн
фаехэр ясайт итых. Мэфэклхэр
кэзблагэхэ зыхьуклэ, щынэ-
глончаггэр нахь агэлъэшы-
ным фэгэхьыгъэ тхыггэхэр
туристическэ предприятiehэм
афарагэхыхь. Джащ фэдэу мы
юфыгъом фэгэхьыгъэу нэмык-
хэри кэггушылагэх, ялофшлэн
зэрэзехащэшт лэньныхохэр
комиссиeм хэтхэм агьэнефагэх,
унашохэри ашлыггэх.

ГЬОНЭЖЬЫКЪО Сэтэнай.
Сурэтхэр А. Гусевым тыри-
хыгъэх.

Чъэпыогъум и 25-р — автомобиль, къэлэ транспортым илофышлэ и Маф

**Адыгэ Республикэм иавтомо-
биль отраслэ илофышлэхуэ ыкIи
иветеранхуэ лъытэныгъэ зыфэт-
шIыхэрэр!**

Шъуисэнэхъат епхыгъэ мэфэклым
фэш! тышъуфэгүш!о!

Автомобиль транспортым зишыл-
ныгъа езыпхыгъэху тиреспубли-
кэ иэкономикэ иотраслэ пстэу-
ми, социальнэ лъэныкъоми зэпы-
мыоу лоф ашэнэм зиклуачи, зи-
опыти фзыгъгэлажэхэрэм, Адыгеим
ихэхыоныгъа зилахышлу хэзышы-
хэхэрэм, тигъгъэгу ишольырхэм
адытилэ зэпхыныгъэхэм язегъэу-
шломбгъун фэлорышлэхэрэм ящитху
нелэ тэлэ.

Цыфхэр, хыльгэхэр нахышлоу
зецгэнхэм, транспорт фэл-фашлоу
Адыгэ Республикэм шагъэцаклэхэрэм
згъэушомбгъугъэным япхыгъэ ло-
фыгъохэм нэгэ лъэшэу тыналэ атэтэ-

пъаты. Автомобиль гогухэм яшын-
клэ, ягъэцэклэжьи́нклэ юфыгъохэр
игъорыгъозэ зэшлэтэхых.

Адигеим иавтотранспортникхэм ялошлэн гуетыныгъэшхо зэрэфы-
рялэм, ялэпэлэсэныгъэ яшуагъэклэ
тиреспубликэ автомобиль отраслэ
тапэки хэхьоныгъэ зеришшэцтым
тихьхэ тель.

Автомобилы транспортим илофы-
шэхэу лыитэныгээ зыфэтшыхэрэр,
псауныгээ пытэ, шыэкклэ-псэуклэ
дэгъу шыуилэнэу, Адыгэ Республи-
кэми, Ти Хэгъэгущоу Урысые Феде-
рациими апае гэгъэхэгаклэхэр
шыушынэу шыуфэтэлэ!

Адыгэ Республикэм
и Лыжьхьэу
ТХАКУЩЫНЭ Аслъан
Адыгэ Республикэм и Къэра-
лыгьо Совет — Хасэм и Тхьа-
матэу Владимир НАРОЖНЫЙ

Депутатхэм апай

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет
— Хасэм ия 51-рэ зэхэсыгъо 2015-рэ
ильэсым чъэпыогъум и 28-м щылэшт.

Зэхэсгыгм зыцахьэлъэлъхтхэ юфыгыохэм ахагъэхьагъэх мыщ кыкълэлъыкloxэрэр: Адыгэ Республикэм изаконхэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет – Хасэм и депутатхэм яхэдзын ехьылаб», «Сабыищ кыли ащ еху зилэхэм ыпкълэ земыльэу януагэ члыг юлахьэр аратын-хэмкълэ фитыныгъэу ялэхэр кызыэрэдалы-тэрэм ехьылаб» зыфилохэрэм ятлонэрэу ахэплэгъэныр; законопроектхэу «Адыгэ Республикэм и Конституције гъэтэрэзы-жынхэр фэшлыгъэнхэм ехьылаб», «Уры-сые Федерацием и Генералъе проку-рор Адыгэ Республикэм ипрокурор I нати-луагъэхьанэу игъоу ыльэгъурэмкълэ зэ-рэдырагъаштэрэм ехьылаб», «2016-рэ илъэсым Адыгэ Республикэм и пенсio-нер рыпсэунымкълэ ахъщэ анахь маклэр гъэнэфэгъэным ехьылаб» зыфилохэрэм, Адыгэ Республикэм изаконхэу «Адыгэ Республикэм и Лышхьэ ихэдзын ехьы-

плагь», «Цыфым ифтытынгьэхэмклэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм шылэм ехьылапгь», «2015-рэ ильэсымклэ ыкли 2016-рэ, 2017-рэ ильэсхэм ячэзыу плапгь-клэ Адыгэ Республикэм шолк зымылэ медицинэ страхованиемклэ и Чыплэ фонд ибюджет ехьылапгь», «Муниципальнэ образованием ипашэ ихэдзын ехьылапгь», «Адыгэ Республикэм муниципальнэ куулыкьуэр зэрэсахьырэм ехьылапгь», «Муниципальнэ образованием илыкк куулыкьу идепутатхэм яхэдзын ехьылапгь», «Чыплэ зыгьэлорышлэжыным ехьылапгь», «Адыгэ Республикэм хэдзынхэмклэ и Гупчэ комиссие ехьылапгь», «Сэкьатыгьэ зилэхэм атэгэпсыхьэгэ лофшлэплэ чыплэхэмклэ квотэхэр гьэнэфэгьэнхэм ыкли анахь маклэми ащ фэдэ чыплэхэм ипчыагьэ зэрэхьуэрэм яхьылапгь» зыфилохэрэм апэрэу ахэплэзгьэныр ыкли нэмькк лофыгьохэр.

Жуковскийн ирмал тэт үнээ 22-м и Залышоу зэхэсыгхохэр зышзэхашэрэм сыхатыр 11.00-м ац илофшэн цыриггэ-жэшт.

**Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо
Совет — Хасэм и Тхьаматэу
Владимир НАРОЖНЫЙ**

Шыклагъэхэр дагъэзыжбынхэу афигъэпытагъ

Ошлэ-дэмышлэ лофхэр, машлор къэмыгъэхуэгъэнхэм ыкIи ахэм кызыдахьырэ тхьамыкIагъохэр дэгъэзыжыгъэнхэм афэгъэзэгъэ комиссием чэпыогум и 22-м зэхэсыгъо илагъ. Ащ тхьамэтагъор шызэрихьагъ АР-м и Премьер-министрэу Къумпыл Муратэ.

Лофтхьабзэм хэлэжъагъэх ыпшъэклэ зигугъу къэтшыгъэ комиссием хэтхэр, ошлэ-дэмышлэ лофхэр къэмыгъэхуэгъэнхэм фэгъэзэгъэ къулыкхуэхэм, общественнэ шынгъончъэным, псэолъэшынэм ыкIи псэуплэ-коммунальнэ хызмэтым япхыгъэ ведомствэхэм ялыкIохэр. Чыплэ зыгъэлорышлэжыплэхэм ащыкъэбархэр видеозэпхыныгъэ шыкIэм тетэу муниципальнэ образованиехэм япачэхэм къалотэнхэ альэкIыгъ.

Зэхэсыгъом лофыгуишмэ шахэплагъэх: псэуплэ-коммунальнэ хызмэтым иобъектхэр бжыхъэ-кIымэфэ лъэханым зэрэфэхъазырхэр, машлор зыкызыштырэ уахтэр кызырээрэнэкIыгъэр ыкIи аппаратнэ-программнэ комплексэу «Къалэр шынгъончъэныр» зыфилорэм игъэпсын.

Апэрэ упчIэм игъэкIотыгъэу кытегушылагъ Адыгэ Республикэм псэолъэшынэмкIэ, транспортнымкIэ, псэуплэ-коммуналь-

нэ ыкIи гъогу хызмэнтхэмкIэ иминистрэу Валерий Картамышевыр. Ащ кызырлыуагъэмкIэ, республикэм икотельнэ 317-рэ, фэблэпэ сеть километрэ 300-м ехъу, газрыкIоплэ километрэ мини 3-м ехъу, псырыкIоплэ 130-м ехъу гъэфэбэгъу лъэханым фагъэхъазырыгъэх. Псэуплэ-коммунальнэ комплексым ипсэуалъэхэр зэкIэ техникескэ шапхъэхэм адештэх. Чэпыогум и 15-м кышцегъэжъагъэу гъэфэбэгъу уахтэр республикэм цырагъэжъагъ.

Мыщ дэжым гумэкIыгъо шхъалэу къэуцугъэхэм ащыц Красногвардейскэ районым ит къуаджэу Хьатикъуае дэт гурыт еджаплэм джыри фабэр зэрэфамытIупшыгъэр. Ащ ыкIи нэмыкI лофыгъохэм кытегушылагъ муниципальнэ образованием ипачэу Тхьалъэнэ Вячеслав.

Мы лофыгъом фэгъэзэгъэ пстэуми алэ зэкIадзэнышъ, охтэ кIэкIым кыкIоцI шыкIагъэхэр дагъэзыжбынхэу Премьер-министрэу Къумпыл Муратэ афигъэпытагъ.

Ятлонэрэ упчIэм фэгъэхьыгъэу къэгушылагъ УФ-м ошлэ-дэмышлэ лофхэмкIэ и Министертвэ и Гъэлорышлэплэу АР-м шылэм ипачэ игуадзэу, машлор къэмыхуным лыплъэрэ къэралыгъо инспектор шхъалэу Андрей Колесник. Ащ ипсалъэ кызырэрэщыхыгъэщыгъэмкIэ, мы ильэсыр кызырхъагъэм кышцублагъэу машлор гъогъуи 194-рэ зыкыштагъэу агъэунафыгъ. БлэкIыгъэ ильэсым елытыгъэмэ, ар хуэгъэ-шлэгъи 3-кIэ нахьыб. Нэбгыри 8 ахэкIодагъ (процент 11-кIэ нахь макI), 5-мэ (процент 16-кIэ нахь макI) шъобжхэр атещагъэх.

Машлор къэхъурэм ипроцент 76-м цыф псэуплэхэр ары зыкызыщиштагъэр. Уц гъугъэхэр зэрэстыхэрэм япхыгъэ хуэгъэ-шлэгъэ мин 1,6-рэ мы ильэсым агъэунафыгъ.

«Къалэр шынгъончъэныр» зыфилорэ программэу 2015 — 2020-рэ ильэсхэм ателытагъэм игъэцэкIэн кыхиубытэрэ лофыгъохэм АР-м граждан ухъумэнымкIэ ыкIи ошлэ-дэмышлэ лофхэмкIэ и Комитет итхьаматэу Блэгъожэ Юрэ ягугъу кышыгъ. Ахэм ащыщых гузэжъогъу чыплэ ифагъэхэм Iэпылэгъу афэхъурэ къулыкхуэхэм язэикI номерэу «112»-м исистемэ гъэлъэшыгъэныр, гъогурькIоным ишапхъэхэр ыкIи общественнэ рэхъатныгъэр зыукъохэрэм зэралъыплъэхэрэ камерэхэр нахьыбэ шыгъэнхэр. Зэхэсыгъом нэмыкI лофыгуабэм щатегушылагъэх, ахэм япхыгъэ унашъохэри щаштагъэх.

ИШЪЫНЭ Сусан.

Бюджетыр зыфэдэщтым тегушылагъэх

2016-рэ ильэсым республикэ бюджетыр гъэпсыгъэ зэрэхуыщтым фэгъэхыгъэ едэлунхэр тыгуасэ АР-м и Правительствэ зычIэт Унэм шыкIуагъэх. Ахэм республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатхэр, министрэхэм я Кабинет хэтхэр, къулыкху, ведомствэ ыкIи общественнэ организациехэм ялыкIохэр, студентхэр, нэмыкIхэр ахэлэжъагъэх. Лофтхьабзэм тхьамэтагъор шызэрихьагъ Адыгеим финансхэмкIэ иминистрэу Долэ Долэтбый. Пшъэрылъэу ыкIи амалэу ялэхэр кыдалытэхэзэ бюджетым ипроект зэрагъэпсыгъэр кыхыгъэщыгъ, ащ ильэ-

ныкIо шхъалэхэм кытегушылагъ. ЫпэкIэ зэрэщытыгъэмкIэ, АР-м иминистрэхэм я Кабинет зэхыщэрэ мыщ фэдэ едэлунхэм кыхъащт ильэсым имызакъоу, ащ кыкIэлъыкIорэ ильэси 2-мкIи агъэнафэхэрэм япроектхэр ашаштэщтыгъэх, къэралыгъор зэолIэгъэ экономикэ кыныгъохэм къахэкIыкIэ, джы 2016-рэ ильэсым ибюджет закыу ары зытегушылэхэрэр. Ащ фэдэ унашъо федеральнэ гупчэм ышыгъ.

Долэ Долэтбый кызырлыуагъэмкIэ, 2016-рэ ильэсым Адыгеим фэдэу кыкIэлэхъащтым, федеральнэ гупчэм кытIупшыщт ахъщэ Iэпылэгъум (до-

тацием) къащыкIэнэу агъэнафэ. Ащ кыхэкIыкIэ, бюджетыр кыныгъохэм яолIэщт, финансхэм ащыкIэщт. Арэу цытми, социальнэ мэхъанэ зилэ лъэныкIохэм ягъэцэкIэн аналэ тырагъэтыныр япшъэрыл шхъалэу къэнэжыи. Пшлорыгъэшъэу зэрагъэнафагъэмкIэ, кыхъащт ильэсым хахъохэр сомэ миллиард 11-рэ миллион 676-м ехъушт, хъарджхэр сомэ миллиард 12,3-м шлокIышт, ахъщэу зыщыкIэщтхэр (дефицитыр) проценти 10 фэдиз мэхъу. 2015-рэ ильэсым егъэпшагъэмэ, кыхъащт ильэсым бюджетым чIэнагъэу ышыщтыр сомэ миллион 977,7-м кIахъэ. Хэбзэлахъ ыкIи мыхэбзэлахъ фэдэу республикэм кыкIэлэхъанэу агъэнафэрэр сомэ миллиард 7,2-м ехъу. Ащ игъэ-

псын анахъэу зилахышлу хэлхэр къалэу Мыекъуапэ — процент 43,2-рэ, ТэхутэмькIоэ районыр — процент 24,3-рэ, Мыекъопэ районыр — проценти 9,4-рэ. ЗэкIэмькIожышт ахъщэу федеральнэ гупчэм кытIупшыщтыр сомэ миллиарди 4-рэ миллион 476-рэ мэхъу. Ильэсэу тызыхэтым егъэпшагъэмэ, 2016-рэ ильэсым республикэм дотациеу кыкIэлэхъащтыр сомэ миллион 447,3-кIэ нахь макI. Бюджетым щыщ сомэ миллиарди 3,3-р чыплэ бюджетхэм Iэпылэгъу афэхъу-гъэным пэлуагъэхъащт. Муниципалитетхэм ябюджетхэр зэкIэгъэхъэжыгъэнхэм пае афатIупшыщт ахъщэр фэдэ 2-кIэ нахьыбэ ашыгъ.

Министрэм кызырэрэщыхыгъэщыгъэмкIэ, республикэ бюджетым амалэу илэхэм ялытыгъэу хъарджхэри гъэпсыгъэх. Зэрэхэбзэу, социальнэ лофхэм ягъэцэкIэн чыплэ анахъ ин рагъэ-

убытыгъ: гъэсэнэгъэм исистемэ — сомэ миллиарди 3-м ехъу, псауныгъэр къэухъумэгъэным — сомэ миллиарди 2-рэ миллион 486-рэ, социальнэ политикэм — сомэ миллиони 2,5-рэ, лъэпкъ экономикэм — сомэ миллион 1,6-рэ, нэмыкIхэри.

Ахъщэм зэрэщыкIэщтхэр, финанс кыныгъохэм яолIэнхэ зэралъэкIыштыр кыдалытэхэзэ министерствэхэм, ведомствэхэм, къулыкхуэхэм, муниципальной образованиехэм, нэмыкI структурэхэм ялофшIэн зэхаштэн зэрэфаер министрэм кылуагъ. Сомэ пэпчъ шлуагъэ кытэу гъэфедэгъэныр, ар зыпэлуагъэхъагъэм лыплъэгъэныр пшъэрыл шхъалэу кыгъэнафагъэх.

Бюджетым игъэпсын фэгъэхыгъэ упчIэу кыатыгъэхэм Долэ Долэтбый джэуапхэр къаритыжыгъэх, ащкIэ ежэ иеплъыкIэхэри кырилотыкIыгъэх. **ТХЪАРКЪОХЪО Адам.**

НэбгырипшI кыхэхъуагъ

Суд приставхэм яинститут ыкIи суд приставхэм я Федеральнэ къулыкху и Гъэлорышлэплэу Адыгэ Республикэм шылэр загъэпсыгъэр ильэси 150-рэ мы мафэхэм мэхъу. МэфэкIым тефэу приставхэм ясатырэ кыхэхъогъэ нэбгырипшIмэ присягэр зэраштагъэм фэгъэхыгъэ зэхэхэр торжественнэ шыкIэм тетэу тыгуасэ рекIокIыгъ.

Лофтхьабзэм хэлэжъагъэх Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм, хэбзэхуымэкIо ыкIи гъэцэкIэкIо къулыкхуэхэм, динлэжхэм ыкIи общественнэ организациехэм ялыкIохэр.

Суд приставхэм къулыкху ащызыхынэу теубытагъэ зышыгъэ ныбжыкIэхэр присягэр зытетхэгъэ тхьапэм кIэтхэжыгъэх, УФ-м и Конституции кыдылтытэрэ лъэныкIо пстэури шлокI имылэу зэрагъэцэкIэщтыр, цыфхэм яфитыныгъэхэр кызыраухъумэщтхэр, зыщыпсэхуэрэ Урысыем хэхъоныгъэхэр ышынхэм зэрэфэлэжъэщтхэр къалуагъ.

Нэужым Адыгэ Республикэм лъэпкъ лофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырIа зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамал-

хэмкIэ и Комитет ипачэ игуадзэу Александр Протуренкэм присягэ зыштэгъэ къулыкхушлэхэм Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ТхьакIушынэ Аслъан ыцIэкIэ шлуфэс гушылэхэр къарылуагъ. Яхэгъэгу, ялофшIэн шлу альэгъоу, цыхъэу къафашыгъэр къагъэ-шпыпкъэжыныу, гъэхъагъэхэр ашы-

хэзэ ыпэкIэ лъыкIотэнхэу къафэлъэлуагъ.

Джащ фэдэу ильэс пчъагъэ хуэгъэу зипшъэрылхэр щытхъу хэлъэу зыгъэцэкIэрэ суд приставхэм ащышхэм званыхэр афагъэшъошагъэх, ахэр къэзыушыхъатырэ тэмэтелхэр зэхэхэм ацаратыжыгъэх.

КИАРЭ Фатим.



Бизнесым хэхъоныгъэ ригъэшIыщт

Урысые Федерацием и Президентэу Владимир Путиным чэпыогум и 5-м ыухэсыгъэ Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу «Зэнэкъоктур къэухъумэгъэным ехьыллагъ» зыфилорэм зэхъокIыныгъэхэр фэзышIыхэрэ хэбзэгъэуцугъэр.

Ащ егъэнафэ бизнесым ехьыллэгъ административнэ гъунапкъэхэр ыкIи къэралыгъор бизнесым зэрэхэлажыэрэр нахь макIэ шыгъэнхэу, джащ фэдэу товар бэдзэршыплэм процент 35-м шлокIэу Iахъ цызилэхэм яреестрэ щымылэжъ шыгъэнэу. Бизнесым хэхъоныгъэ егъэшIыгъэнымкIэ шлуагъэ къэзытырэ нэмыкI лъэныкIохэри хэбзэгъэуцугъэм егъэнафэх. Хэбзэгъэуцугъэр официальнэу кызыыхаутыгъэ мафэм ыуж мэфэ 90-рэ зытешIэкIэ зэхъокIыныгъэхэм кIуачIэ ялэ хуышт.

(Тикорр.).



Бзэджашлэхэм шъуафэсакъ

Сотовэ зэпхыныгъэм ыкIи Интернетым ямалхэр кызыфагъэфедэхэзэ гъэпцIагъэ зыхэлъ бзэджашлагъэу зэрахъэхэрэм япхыгъэ пресс-конференцие Адыгэ Республикэм хэгъэгъу кIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ джырзблагъэ кытыгъ.

Iофтхьабзэм хэлэжыгъэх ведомствэм иследственнэ гъэ-лорышIапIэ ипашъу Константин Травиныр, республикэ ведомствэм иуголовнэ розыск игъэ-лорышIапIэ ипашъу Вячеслав Радчук ыкIи хушъхьафыкIыгъэ техническэ модификацием ибюро иотделение ипашъу Браф-тэ Адам, журналистхэр.

Мы лъэныкъомкIэ гъэпцIагъэ зыхэлъ бзэджашлагъэу зэрахъагъэр зыфэдиизыр ыкIи ащкIэ шыкIэу агъэфедэхэрэр зы-

фэдэхэр къулыкъушIэхэм япашэхэм къалотагъэх.

К. Травиным кызырIуагъэмкIэ, 2015-рэ илъэсым имэзи 9-у пыкIыгъэм мы лъэныкъомкIэ уголовнэ Iоф 221-рэ кызызIуахыгъ. Ахэм янахыбэр, Iофи 150-р, зыцагъэунэфыгъэр къалэу Мыекъуап ары.

ГъэпцIагъэ зыхэлъ шыкIэу агъэфедэхэрэр пчъагъэу зэрэзтефыгъэр К. Травиным кы-луагъ ыкIи ащкIэ щысэхэр кы-хыгъэх. ГушыIэм пачэ, бзэ-

джашIэр ымышIэрэ цыфым исотвэ телефон теошъ, илахыIл гупсэхэм ащыщ горэ чIыплэ кын ифагъэу, псынIкIэу Iэпы-лэгъу ищыкIагъэу макъэ арэ-гъэу. Ар гузэжыогъу чIыплэм кырашъжыын зэралъэкIыштыр, ащ пачэ ахъщэу атын фаер зыфэдиизыр ыкIи ахъщэр зэрагъэ-хъан алъэкIыштыр картэм ино-мер къарало. А чIыплэм цыф-фэу зыфитеуагъэхэр мащтэшъ, сьд кыраIуагъэми ышIошъ мэхъу ыкIи ахъщэу зыфалауагъэм фэдиз бзэджашIэхэм якартэ афырегъахъэ.

ГъэпцIагъэ зыхэлъ бзэджашIа-гъэу зэрахъэхэрэм ащыщ СМС шыкIэр бзэджашIэхэм кызы-фагъэфедэхэ, банкым икартэу цыфым ыгъэфедэхэрэм кIуачIэ имылэжыу макъэ зэрэрагъэу-рэр. Къэлогъэн фае Сбербан-кым икартэхэр бзэджашIэхэм анахъэу кызырзэфагъэфедэ-хэрэр. Мы гумэкIыгъор дэгъэ-зыжыгъэным фэшI картэм ыкIыб пчъэгъиш хъурэ кодэу

тетхагъэр къаралон фаеу цы-фым макъэ рагъэу. СМС шы-кIэм тет макъэгъэу СМС-банкым кыригъэхыгъэу бэмэ къащэхъу ыкIи кодэр бзэджа-шIэхэм арало. Нэужым цыфым иахъщэу картэм илпыр зэкIэ гъэпцIагъэкIэ рахы.

Мы ауужырэ уахътэм джы-ри гъэпцIагъэ зыхэлъ шыкIагъэу кыжыагъэхэм ащыщ Интернет сайтхэр кызыфагъэфедэхэзэ цыфым имылъку епхыгъэ щэ-фын-щэжыныр. Анахъэу сайтэу «Авито» зыфилорэр ары бзэджа-шIагъэхэр нахъыбэу зыщызэ-рахъэхэрэр. Имылъку ыщэу ыло-зэ, бзэджашIэм цыхъэ кызы-фарегъэшIы, ар зыщэфы зышIо-игъом зыIуимыгъагъэу, мыл-кум тефэрэ ахъщэм изы Iахъ гъэпцIагъэкIэ къалыхын елъэкIы.

ГъэпцIагъэ зыхэлъ шыкIэу бзэджашIэхэм кызыфагъэфедэ-рэр пэпчъ зэтефыгъэу щыт. Ахэр зэкIэ зэзыпхыхэрэр цыф-хэм егъэлыгъащэу бзэджашIэ-хэм цыхъэ зэрафашIырэр ары.

Ащ фэдэ гъэпцIагъэ зыхэлъ бзэджашIагъэхэм цыфхэр ащы-ухъумэгъэнхэм фэшI екIопIагъэу щыIэхэм яугъу кышыIыгъ ми-нистерствэм иследственнэ гъэ-лорышIапIэ ипашъ. ТелефонымкIэ къафитеохэрэ ыкIи къафатхэ-хэрэ бзэджашIэхэм цыхъэ афа-мышIынэу, апэралшIэ къэбар лъапсэр зэрагъэшIэнэу К. Тра-виныр цыфхэм къаджэ.

ГъэпцIагъэ зыхэлъ бзэджа-шIагъэу зэрахъэхэрэмкIэ шыкIэ-гъэпсыкIэу кызыфагъэфедэхэ-рэм яугъу кышыIыгъ Брафтэ

Адамэ. Ащ кызырIуагъэмкIэ, мобильнэ телефоныр кызы-фагъэфедэхэ зэрар къэзыхырэ программэхэр номерыр зыем ишIэ хэмылэу фагъэхых. Ащ кыыхэкIэу телефоныр зыем икартэу банкым епхыгъэм къэ-барэу пылпыр бзэджашIэхэм кызылэклагъахъэ, нэужым ахъ-щэр рахы. ГъэпцIагъэ зыхэлъ мыщ фэдэ шыкIэм зыщыуухъу-мэныр кынми, ащ упэшIуеклон плъэкIыштыр. Ащ пачэ вирусым пэуцужырэ базэу телефоным хэтыр ренэу гъэкIэжыын фае.

В. Радчук кызырIуагъэм-кIэ, телефоным епхыгъэу гъэ-пцIагъэ зыхэлъ бзэджашIагъэхэр нахъыбэу зэзыхъэхэрэр хъап-схэм ачIэсхэр арых. Мыщ фэдэ бзэджашIагъэхэр кыыхэбгъэ-щынхэр псынIкIэ Iофэу щымыт нахъ мышIэми, Адыгеим ипо-лицие икъулыкъушIэхэм Iэпэ-лэсэныгъэу ахэлъым ишIуагъэкIэ бзэджашIэхэр агъэунэфых ыкIи къаубытых. Мы ауужырэ уахъ-тэхэм ащ фэдэ бзэджашIэ куп пчъагъэ къаубытын алъэкIыгъ. Телефоным зэрэрыгушыIэхэрэ «симкартэ» мини 8 фэдиз зыми темытхагъэхэу бзэджашIэхэм къалахыгъэх.

Адрэ шъолпырхэм ягъэпша-гъэмэ, мы лъэныкъомкIэ Iоф-хэм языхтэт Адыгеим щыдэй дэдэу пфэлоштыт. Арэу щыт-ми, цыфхэм зыцагъэгъушIэ хъуштыт кызырзэрагъэлцIэнхэ алъэкIыштыр, ащкIэ сакъыныгъэ ыкIи акъылыгъэ кызыыхагъэ-фэнхэ зэрэфаер.

КИАРЭ Фатим.

Диспансеризацием ишIуагъэкIэ

«Узыр ощынэкIэ къэкIо, мэстанэкIэ мэкIожы» — еIо адыгэ гушыIэжыым. Ащ имэхъанэ хэти гурыбгъэлэожыынэу щымытэу кытшIошIы. Джа «ощынэкIэ» къэкIорэ узыр нахъ пасэу гъэунэфыгъэмэ, нахъ гъэхъужыгъошIу зэрэхъуштыр ары лъапсэу иIэр илъэс къэс къэралыгъом щырагъэкIокIырэ диспансеризацием.

Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ и Ми-нистерствэ кызырIуагъэмкIэ, диспансеризацием ишIуагъэкIэ, адэбз (онкологие) уз зилэхэр нахъ пасэу кыыхэгъэщыгъэнхэр медикхэм къадэхъоу ыублагъ. Пчъагъэхэм кызырзэрагъэлагъорэмкIэ, 2015-рэ илъэсым имэзий кыкIоцI нэбгырэ 23292-мэ япсау-ныгъэ изытет ауплъэкIугъ, диспансеризациер акIугъ.

АуплъэкIугъэхэу уз зэфэшъхьафхэр зилэу агъэунэфыгъэ-хэм янахыбэм къаузырэр лъым икъеIокIын епхыгъ (нэбгы-рэ 8815-рэ), иэндокриннэ системэ зыпкъ имытэу кыыхагъэ-щыгъэр 2096-рэ мэхъу, нэгъу-кIэтIый узхэр нэбгырэ 772-мэ ялэу ары. Онкологием ыльэныкъокIэ пчъагъэхэм къагъэла-гъо нэбгыри 120-мэ «новообразование» зыфалохэрэр ялэхэу агъэунэфыгъэу.

Мыхэр ыкIи нэмыкIхэу узылыплъэн фаеу медицинэм илофышIэхэм алъытагъэхэр диспансер учетым хагъэуцагъэх.

Пчъагъэхэм нафэ кызырзашIырэмкIэ, диспансеризацием илъэхъан зипсауныгъэ ауплъэкIугъэхэм япроцент 61,3-м уз зэфэшъхьафхэр ялэх.

(Тикорр.).



Мыкощырэ мылкъум техъорэ хэбзэлахыр

Федеральнэ хэбзэлахъ инспекцием кыIотагъ мылкъум техъорэ хэбзэлахыр шэпхъакIэхэм атегъэпсыкIыгъэу кызырзэралыгъэрэ шыкIэр ыкIи ахэм атегъэпсыкIыгъэу атыштыр зыфэдиизыр зэрыт тхылыпIэхэр цыфхэм залъагъэлэсыштырэ палъэр.

ШэпхъакIэхэм зэрагъэна-фэрэмкIэ, мыкощырэ мылкъум техъорэ хэбзэлахыр унэм ка-дастрэ уасэу илэм, ар бэдэр-шыплэ уасэм лъэлэсы плэми хъушты, тегъэпсыкIыгъэу къалы-тэщт. Ащ ипроцент цыкIу нахъ мыхъушты, хэбзэлахыр зэхэ-пшIэнэу щытын ылъэкIышты.

Мыкощырэ мылкъум уасэу иIэр гъэнэфэгъэныр ыпэкIэ чIыплэ хэбзэхэм зэшIуахыштыгъ. Ахэр цыфым ыдэжъ кIошты-гъэхэп, ежъхэм ялэ методикэ шыкIэм тетэу къалытэщтыгъ. Бэмэ гуцафэ амышIынкIэ мэхъу зычIэсхэ унэм ыуасэ зэрагъэ-нэфагъэм ыкIи ар зэрэмыма-кIэм. Арышъ, нахъ пасэу ащ укIэупчIэмэ нахъышIу.

Федеральнэ хэбзэлахъ къу-лыкIум кызырIуагъэрэмкIэ, мыкощырэ мылкъум кадастрэ уасэу илэм ехыIлэгъэ къэбарыр ыкIи объектум икадастрэ номер зэрэдыхэтэу нэмыкI къэбар-хэр Росреестрэм уеупчIымэ ебгъотылэщтых, джащ фэдэу ащ исайт уихъэмэ, электрон-нэ шыкIэм тетэу зэбгъэшIэнхэ плъэкIышты.

ЗыгорэкIэ уасэр инышъу агъэнэфагъэу кыпщыхъумэ, уянэкъокъун плъэкIышты. Хэб-зэлахъ ставкэр ыкIи хэбзэлахъ базэр регионалнэ хэбзэм егъэнафэх. Урысыем исубъект 28-мэ 2015-рэ илъэсым кы-



щыублагъэу хэбзэлахъ базэр кIэм тетэу гъэфедэгъэным ехыIлэгъэ унашъохэр ащаш-тагъэх. ГушыIэм пачэ, кIэм тетэу хэбзэлахыр къащалытэщт къа-лэу Москва, Забайкальскэ кра-им, Бурятием, Коми, Мордови-ем, Татарстан, Амурскэ хэ-кум, нэмыкIхэм.

Ащ фэдэ унашъо зыщамыш-тэгъэ регионхэм 2015-рэ илъэ-сым, ыпэкIэ зэрэщытыгъэм фэ-дэу, инвентаризационнэ уасэр ащагъэфедэщт. Сьдэу хъугъэми, кIэм тегъэпсыкIыгъэу хэбзэлахъ уасэр зэрытхэгъэ тхылыпIэхэр цыфхэм залъагъэлэсыштыр 2016-рэ илъэсыр ары нылэп.

Хэбзэлахъ къулыкIум кызы-рIуагъэмкIэ, кадастрэ уасэм тегъэпсыкIыгъэу мыкощырэ мылкъум техъорэ хэбзэлахыр

къалытэ зыхъукIэ, кIегъэчын-хэр фашIыштых. ГушыIэм пачэ, фэтэрым кадастрэ уасэу илэм квадратнэ метрэ 20-м, чIыльэ унэхэм квадратнэ метрэ 50-м атефэрэр ахагъэкIыжышты. Хэб-зэлахыр тыгъэнхэмкIэ щылэгъэ фэгъэкIотэныгъэ пстэури къэ-нэжы, ау ахэр зэрагъэфедэ-щтыр зы объект закъор ары нылэп. ГушыIэм пачэ, цыфым фэтэритIу илэмэ, хэбзэлахъ къу-

лыкIум клонышъ, фэтэритIум язэу фэгъэкIотэныр зэрэпхы-рагъэкIыштыр арилон фае.

ЗыгорэкIэ цыфым ащ фэдэ лъэлэу тхыль аримытыгъэмэ, хэб-зэлахъ къулыкIум ежъ-ежы-рэу осэ нахъ ин зилэ объек-тымкIэ фэгъэкIотэныгъэр пхы-регъэкIы.

Зигугъу къэтшырэ Iофым ехыIлагъэу упчIэ зауэлэ зы-зыфэтэгъазэм Адыгэ Репуб-ликэм и Кадастрэ палатэ кы-зэрэщыталауагъэмкIэ, зэкIэ рес-публикэм щыпсэухэрэм мыко-щырэ унэе мылкъоу ялэм ика-дастрэ уасэ къалытагъ, уп-чIэ зилэхэр ИнтернетымкIэ ясайт ихъэхэмэ, ящыкIэгъэ къэ-бархэр рагъотэнхэ алъэкIышты.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

Исэнэхъат фэшъыпкъэу рылэжъагъ

Цыфыр ылъэ зытеуцоклэ, анахъэу чыплэ еджаплэр къы-
анухклэ, сэнэхъатэу къыхихы-
щтыр ышъхъэ къехъэ. Шъхъа-
лъэкъо Мэджидэ ицлыклогъом
ылъэгъуштыгъ хэгъуашъхъэм
тракторхэр зэрэщыжъохэрэр,
нэмыкI лофшлэнхэр зэрэща-
гъэцаклэхэрэр. Сыдыгъуи ахэм
алыплъэныр иклэсагъ. Тра-
ктор шъэджашъэр зыгъэлоры-
шлэрэм нахъ лыхъужъ шымылэу
ащ къыщыжъуштыгъ ыкIи фэ-
ягъ псынклэу зыкылэтынышъ,
ыгу рихъырэ тракторист сэ-
нэхъатыр ылэ къыригъэхъанэу,
зэрэфаеу ыгъэлорышлэн ылъэ-
клынэу хъунэу. Ары ины зы-
хъуклэ тракторист сэнэхъатыр
зэригъэгъоты зэрэшлорыгъэр
ятэ-янэхэм зыклариллоштыгъэр.

Я 4-рэ классыр къызеухым,
Мэджидэ ятэ-янэхэм аделэн
фаеу хъугъэ. Илъэс пшыкIу
нахъ ымыныбжъэу чыплэ кол-
хозым лофшлэныр щыригъэжъ-
гъагъ. Ащ фэдэу еджэн амал
зимишъу еджаплэм къычIэклэ-
жыгъэхэр къалэу Краснодар
кIуагъэх, нахъыбэу къагъэхъэ-
нэу. Мэджидэ ахэм адэмыкIоу
колхозым къызэрэхэнагъэр
зашIэм, зышIомытэрэхэр къа-
хэжыгъэх. «УкIалэу къуаджэм
укъыданэ хъуна?» къырало-

щтыгъ, ау хэт ылауагъэми
едэлугъэп. «ЗэкIэми къа-
лэм текIужмэ, хэта ты-
зыгъэшхэщтыр?» арило-
щтыгъ ащ ишъэогухэм.

Мэджидэ къызэрыхъу-
хъагъэр мэкъумэщышIэ
унэгъо Iужъу. Ятэ-янэхэм
ямызакъоу, ятэжъ-янэжъ-
хэми алэ чыгум хэлъэу
ягъашIэ къахыгъ. Чы-
гум шIулъэгъоу фыряла-
гъэр сабыеу унагъом
кыхъухъагъэхэми ахалъ-
хъаным, алэ екIоу лоф-
ашIэным ны-тыхэр дэшъ-
хъахыгъэхэп.

Мафэ горэм ятэ-янэ-
хэм аримылоу, къуаджэм
пэмычыжъэу Iутыгъэ тра-
ктор бригадэм Мэджидэ
пчэдыжым жъэу кIуагъэ.
Вагон цыкIоу трактори-
стхэр зэрысхэм Мэджидэ
зехъэм агъэшIэгъуагъ.

— Нэфмышъэу сыдым мыщ
укыхыгъа? — къеупчыгъэх.

— Прицепщикэу лоф шIэнэу
сыфай, саштэ шIоигъоу сыкъэ-
кIуагъ, — ариложыгъ тра-
ктористхэм.

Къызэреупчыхэрэм джэуап-
хэр аритыжъхэзэ тракторист
сэнэхъатыр зэригъэгъоты зэрэ-
шлорыгъэр агуригъэлугъ.



Бэ темышIэу бригадэм ипашэ
вагон цыкIуэм къызехъэм, тра-
ктористхэм ар Iофым щагъэгъо-
загъ ыкIи ахэм яшIоигъоныгъэ
къыдилытэзэ, Мэджидэ, при-
цепщикэу зэриштэщтыр къы-
рилуагъ.

Ар гопэшхо щыхъугъэу ядэжъ
къызэкIожым, сымаджэу пIэм
хэлъ янэ екIуали прицепщи-
кэу зэраштагъэр рилугъ. Джащ

тетэу Мэджидэ лофшIэным апэ-
рэ лъэбэкъур щидзыгъ. Ме-
ханизаторхэм зэряхабзэу, пчэ-
дыжым жъэу ригъажъэти,
пчыхъэ класэ охъуфэкIэ лоф
ышIэщтыгъ, ыгъэцэкIэн фэе
лофхэр дэгъоу ылэ къыригъэ-
хъагъэх ыкIи лофшIэным егу-
штыгъ. КIэлэ чанэу, IорышIэу
зэрэщытым илофшIэгъу на-
хъыжъхэм псынклэу аналэ къы-
тырадзагъ, тракторист-комбай-
нер курсхэу МТС-м щызэха-
щагъэхэм клэмэ илэпэлэсэныгъэ
зэрэхэхъоштыр, тракторист сэ-
нэхъатыр псынклэу ылэ къы-
ригъэхъан зэригъэкIыштыр рало
зэхъум тэрэкIэ ылыты, еджэ-
нэу рихъухъагъ.

Курсхэр дэгъу дэдэкIэ къы-
уххи къызэгъэзэжым, тра-
кторым тырагъэтысхъагъ. На-
хъыжъхэу опытышIу зилэхэм
акIырыплъызэ, сэнэхъатэу зэ-
ригъэгъотыгъэр ылэ къыри-
гъэхъагъ, ипшъэрылхэр дэгъоу
ыгъэцакIэхэзэ лоф ышIэщтыгъ.
ЕтIани, зэрегугъурэм ишIуа-
гъэкIэ, ащ ыгъэцэкIэгъэ лоф-
шIэныр ууплэкIужыныу ищы-
кIэгъагъэп.

Мэджидэ зэкIэмкIи илъэс
45-рэ лоф ышIагъ. Ащ щыцэу
илъэс 30-м къыкIоцI ыгукIэ
къыхихыгъэ механизатор сэ-
нэхъатым рылэжъагъ. А пIальэм
къыкIоцI ащ чыгъоу ыжъуагъэр,
лэжыгъэу ыпхыгъэр ыкIи Iуи-
хыжыгъэр зыфэдизыр къэ-
шIэгъуай.

ИпсауныгъэкIэ тракторист
лофшIэныр къемыкIужыщтыгъ

врачам къызырелом, ар зэб-
лихъун фаеу хъугъэ. Совхо-
зэу «Путь Иличам» ыгъэзэ-
жы, ащ имеханическэ мас-
терской слесарэу илъэс IокIрэ
лоф щышIагъ. ЫныбжыкIэ къы-
тефи, джы пенсием клэжыгъэу
щыс.

Илъэсыбэрэ гуетыныгъэ фы-
рилэу лоф зэришIагъэм, лэжы-
гъэ бэгъуагъэ къэхъыжыгъэ-
ным илахышIу зэрэхишIыхъа-
гъэм къэралыгъом уасэ къы-
фишыгъ, медалэу «За трудо-
вую доблесть» зыфилорэр къы-
фагъэшъошагъ.

Лэжэакоу хъалэлымрэ ишъ-
хъэгъусэу Гошнагъорэ (идунай
ыхъожыгъэ) нэбгыритф зэда-
плугъ, алъэ тырагъэуцагъэх,
щылэныгъэм игъогу дахэ ты-
рашагъэх. Пстэуми анахыжъэу
Римэ Краснодар дэт техно-
логическэ техникумыр къыу-
хыгъэу лоф ешIэ, Амир Адыгэ
къэралыгъо университетым ще-
джэ, Аминэ кулинар учили-
щыр къыухыгъэу къалэу Крас-
нодар щэлажъэ, Фатимэрэ Су-
санэрэ МыекIопэ медучили-
щым дэгъу дэдэу щеджагъэх.

Шышъхъэлум и 7-м Мэджы-
дэ ыныбжъ илъэс 84-рэ хъугъэ.
А мэфэкIышхор унагъомкIэ
хагъэунафыкIыгъ. Ар ылъэ тет,
фэлъэкIырэмкIэ унагъом Iэпы-
лэгъу фэхъунэу пылъ. Ащ сыфэ-
лъало псауныгъэ пытэ илэнэу,
гъэшIэ кIыхъэ хъунэу, илфы-
гъэхэм ашъхъагъ бэрэ итынэу.

ХЪОДЭ Сэфэр.
лофшIэным иветеран.

УПЧИЭ — ДЖЭУАП

Шъхъагырыт зэрямылэжым фэшI пенсие афэгъэуцугъэныр

Пенсиехэм яхъылэгъэ къэбар зэфэшъхъафхэр
гъэзетым бэрэ къыхеутых нахъ мышIэми,
цыфхэм ашIэ ашIоигъохэр ащ щыухыгъэ
хъухэрэп. Арышъ, мы тхыгъэмкIэ джыри упчIитIу
джэуапхэр къятэтыжых.



УпчIэ. Зидунай зыхъожыгъэм
илахыылхэм е клэныр
зылукIэжыныу щытхэм Уры-
сые Федерацием ПенсиехэмкIэ
ифонд сыд фэдэ тынхэр ариты-
хэра?

Цыфым идунай зыхъожыкIэ, хэбзэ-
гъэуцугъэм хъун ылъэкIыштыгъ ыгъэ-
нафэхэрэм атегъэпсыкIыгъэу ащ иунагъо
щыщхэм шъхъагырыт зэрямылэжым
фэшI пенсие афагъэуцу. Ар ягъэгъэ-
уцугъэным фэшI узыщыпсэурэ чыплэм

ПенсиехэмкIэ фондм ичIыплэ къу-
лыкIоу щыIэм е пшъэрыллыбэ зыгъэ-
цэкIэрэ гупчэм (МФЦ-м) зафэбгъэзэн,
е ПенсиехэмкIэ фондм исайт «стра-
ховать ашIыгъэ цыфым иунэе каби-
нетэу» илэмкIэ лъэу тхылъ яптын фае.

Пенсие ягъэгъэуцугъэным ехъылэгъэ
лъэу тхылъым хэлплэх зэкIэ ищыкIэгъэ
документхэр залэкIэхъэхэрэ ужым лоф-
шIэгъу мэфI 10 нахъыбэ темышIэу.

Пенсиер цыфым фагъэуцу ащ лоф
ышIэн ымылэкIыныу зыщыщыт пIальэм
тегъэпсыкIыгъэу, джащ фэдэу пIэлъэ
гъэнэфагъэ имыIэни ылъэкIышты.

Пенсием пае мылькоу зэлукIагъэр алэкIэгъэхъажыгъэныр

Пенсием пае мыльку зэлугъагъэ-
щтыгъэ цыфым ащ къыхэкIырэ мыльку
етыгъэныр фамыгъэуцугъэоу идунай
ыхъожыгъэмэ, зидунай зыхъожыгъэм
имыльку IукIэжынымыкIэ фитыныгъэ
зилэхэм а мылькур аратыжы цыфым
идунай зыхъожыгъэм ыуж мэзи 6-м
къыкIоцI мылькур къыратыжыным фэшI
зафигъэзагъэмэ. Ащ фэдэ фитыныгъэ
зилэм а пIальэр блигъэкIыгъэмэ, хыкум
шыкIэкIэ ифитыныгъэ аригъэгъэуцу-
жыны ылъэкIышты.

Ахъщэр къаретыжы УФ-м Пенсие-
хэмкIэ ифонд е ПенсиехэмкIэ мыкъэ-
ралыгъо фондэу зидунай зыхъожыгъэм
пенсием пае мылькур зыщызэлугъэ-
гъэагъэмэ.

Хэт щыщ цыфы а мылькур IукIэжы-
ным ифитыныгъэ ил, зидунай зыхъо-
жыгъэм ар ыгъэнэфэгъагъэмэ. Ау

зидунай зыхъожыгъэм а фитыныгъэр
ымыгъэфедэгъагъэмэ, хэбзэгъэуцугъэм
зэригъэнэфэрэм тетэу пенсием пае
мылькоу зэлукIагъэр апэрэ чэзыум хэ-
фэрэ илахыылхэм: ятэ-янэхэм, иклэлэ-
цыкIуэхэм, ишъхъэгъусэ аратыжы, ахэм
афэдэхэр щымылэхэмэ, ятIонэрэ чэ-
зыум хахъэхэрэ: янэжъ-ятэжъхэм, пхъо-
рэлъфхэм, ыш-ышыпхъухэм мылькур
алокIэжы.

Пенсием пае мыльку зэлугъагъэ
1967-рэ илъэсым къэхъугъэхэу ыкIи
ахэм анахъ ныбжыкIэхэу лоф зышIэхэ-
рэм зыщылэжъэхэрэ лофшIаплэм шIокI
зимишIэ пенсие страхованием тегъэ-
псыкIыгъэу афитырэ страховой тын-
хэмкIэ, джащ фэдэу цыфым ныбжъэу
илэм емылтыгъэу хэгъэхъожъ шыкIэм
тетэу ытыгъэ страховой тынхэмкIэ.

Зидунай зыхъожыгъэр гъэтыллыгъэным телъытэгъэ пособиер

Пенсионерым идунай зыхъожыгъэ мафэм ехъулэу «лоф зымышIэрэ» ста-
тус илагъэмэ, ар гъэтыллыгъэным телъытэгъэ социальнэ пособиер ПенсиехэмкIэ
фондым араты, ар араты зидунай зыхъожыгъэ пенсионерым игъэтыллын
ежъхэм ямылыкIуагъэ зэшIозыхыгъэхэм.

Пособие ятыгъэным лъапсэ фэхъу цыфыр зэрэщымылэжым ехъылэгъэ
справкэу ЗАГС-м икIулыкIу къаритырэр.

Пособиер къалыхыгъэным фэшI мээих пIальэм къыкIоцI зидунай зыхъожыгъэм
пенсиер къэзытыштыгъэ чыплэ пенсие къулыкIу зыфэбгъэзэн фае.

Къалымыхыгъэ пенсиер ятыжыгъэныр

Цыфым идунай зыхъожыгъэ ма-
зэм къыратыт фэегъэ пенсиеру къы-
фалытагъэр, ау къырамытыгъэу къэ-
нагъэр ащ иунагъо щыщхэу лIэным
къыпэкIэ дэпсэуштыгъэхэм аратыжы.

Зидунай зыхъожыгъэм къырамы-
тыгъэго пенсиер къалыхыжыгъэным
фэшI зидунай зыхъожыгъэм дыуилэ
лахылыныгъэр къэзыушыхъатырэ доку-
ментыр зыдэпIыгъэу ПенсиехэмкIэ
фондым ичIыплэ къулыкIу мээих пIа-
льэм шIомыкIыгъэу зыфэбгъэзэн фае.
Мээих зытешIэрэ ужым а пенсиер
кIэнэу алытэрэ мылькум хагъэхъа-
жы ыкIи зидунай зыхъожыгъэм къы-
кIэныгъэр зылукIэжыныу щытхэм Уры-
сые Федерацием и Гражданскэ ко-
декс зэригъэнэфэрэм тегъэпсыкIыгъэу
аратыжы.

УпчIэ. Ны мылькум
ехъылэгъэ сертификатым
идубликат къалыпхыжыны
плъэкIышты?

Документыр зыпкъ игъэуцожыным
фэшI сертификат зилагъэм ащ иллыкIо
е цыхъэ зыфишIырэ цыфым Пен-
сиехэмкIэ фондм ичIыплэ къулыкIу

зыфигъэзэн фае. Ащ узыкIокIэ зыдэ-
пIыгъынхэ фае къэралыгъо сертифи-
кат къызэрэтыгъэгъэ цыфыр зыщы-
щыр зыгъэнэфэрэ документыр ыкIи а
документым идубликат къалыхыжы-
гъэным ехъылэгъэ лъэу тхылъыр. Лъэу
тхылъым къыщыпIон фае къэралыгъо
сертификатыр чIэнагъэ е бгъэфедэн
умылэкIыжыныу зэрэхъугъэм лъап-
сэ фэхъугъэр.

ПенсиехэмкIэ фондм ичIыплэ къу-
лыкIу сертификатым идубликат къа-
ретыжы е агъэнэфэгъэ адресым
тегъэпсыкIыгъэу почтэмкIэ афегъэхъы-
жы.

ЗыгорэкIэ сертификатыр зыем ылъэ-
къуацIэ, ыцIэ, зыщыщыр къэзыгъэнэ-
фэрэ документым итхагъэхэм зэхъо-
кIыныгъэхэр афэхъугъэхэмэ, ахэр дуб-
ликатым къыщыгъэлъэгъогъэнхэм фэшI
зэхъокIыныгъэхэр къэзыушыхъатыхэ-
рэ документыр зыдилыгъэу Пенсие-
хэмкIэ фондм ичIыплэ къулыкIу зы-
фигъэзэн фае.

**ПенсиехэмкIэ фондм
и Къутамэу
Адыгэ Республикэм щыIэм
ипресс-къулыкIу**

ПСАУНЫГЪ

Нахъ «ныбжыкIэ» мэхъу

Сыдигъуи гуузыр нахъ зыфахьырэр, нахьыбэу ащ ыгъэгумэкIхэу алытэрэр ныбжъ хэклотагъэ зилэхэр ары. Ау илъэс пчъагъэм кыкIоцI медикхэм нафэ къафэхъу гуузыр нахъ «ныбжыкIэ» зэрэхъурэр, щылэныгъэр езыгъэжыгъаклэхэм ащыщыбэм а гумэкIыгъор кыызэрафэтэджырэр. Ар хульфыгъэми бзыльфыгъэми афэгъэхьыгъэу къэпIон плъэкIышт.



Зыныбжъ илъэс 21-м кыи-щыулагъэу 45-м нэсырэ нэб-гырэ 7300-рэ кыыхырагъэуы-тагъ кардиологиемкIэ Инсти-тутэу Варшавэ дэтым ишлэны-гъэлэжхэм ушэтынэу илъэс экIэлъыкIохэм ашIыгъэм. Ахэм пшъэрлы шъхьалэу ялагъэр цы-фыр инфаркт хъуныр кызы-хэклын ылъэкIыштыр гъэунэ-фыгъэныр ары.

Шлэныгъэлэжхэм язэфэхьы-сыжхэм кыызэрэщыхагъэ-щыгъэмкIэ, а узым (инфарк-тым) цыфыр кыфэзыщэн

зылъэкIыштыр анахъ шъхьалэр, анахъ щынагъор шъоушыгъу узыр ары. А узыр зилэхэм щынагъоу ашъхьарытыр фэди 6-кIэ пстэуми анахьыб. Лыи-дэклаем ыгъэгумэкIыхэрэм а узыр ялэным ищынагъо — фэди 4-кIэ, лым холестеринэу хэ-лыр бэмэ — фэди 3-кIэ на-хьыбэу къэуцу. Тутын ешъо-хэрэр инфаркт хъунхэм ищы-нагъо фэди 1,6-кIэ нахьыбэ мэхъу. Гъэшлэгъоныр пщэры-щэ хъурэ цыфхэм афэгъэхьы-гъэу ащ фэдэ пчъэгъэ гъэнэ-

фагъэ шлэныгъэлэжхэм кыи-зэрамытыгъэр ары.

Мы институтым ишлэныгъэ-лэжхэм кыызэралорэмкIэ, зыныбжъ хэклотагъэхэр, нэжъ-лужхэр инфаркт хъунхэм лъап-сэ фэхъоу агъэунэфыгъэхэм-рэ бзыльфыгъэ ныбжыкIэхэм а узыр ялэныр кызыыхэклы-гъэмрэ зэхьышырых. Ау ныб-жыкIэхэм ащыщэу инфаркт хъугъэхэм янахьыбэр тутын ешъоштыгъэх.

(Тикорр.).

Автомобилыр кIымафэм фэгъэхьазырыгъэн фае

Чъэпыогъу мазэр кызыыхагъэм кыищегъэжыагъэу хэпшыкIэу ом изытет зызэблихъугъ, ошх къещхы, къэуцъылыгъ, ос къесынкIи къэнагъэр бэп. Ом изытет зыпкыитыныгъэ зэрымIэм кыыхэкIыкIэ, гъогурыкIоныр щынэгъончъэнымкIэ Къэралыгъо автоинспекцием и ГъэlorышIапIэу Адыгеим щылэм джыри ос къемысызэ ыкIи щтыргъукI мыхъузэ пэшlорыгъэшъэу ащ водительхэр фэхьазырынхэ зэрэфар агу къегъэкIыжы.



Таможеннэ союзым итехническэ регламентэу «Транспортыр щынэгъончъэныр» зыфилорэ уна-шъоу 2011-рэ илъэсым аштагъэм 2015-рэ илъэ-сым ищылэ мазэ кыищегъэжыагъэу кIуачIэ илэ хъугъэ. Ащ кыызэрэцилорэмкIэ, кIымэфэ лъэхъаным (тыгъэгъазэм, щылэ мазэм ыкIи мзаем) гъогу щтыгъэм е ос зытелъым кIымэфэ щэрэхъэр зыкIэмыт машинэхэр щызеклонхэ фитхэп.

Водительхэм зыцагъэгъупшэ хъуштэп кIымэфэ лъэхъаным гъэмэфэ щэрэхъэмкIэ гъогум щызе-кIохэ зэрэмыхъуштыр, ар щынагъоу зэрэщы-тыр. Джащ фэдэу кIымафэм машинэм хэт электрорыкIуапIэхэр, аккумуляторхэр ыкIи нэ-фынэр къэзытырэ пкыгъохэм Iоф зэрашIэрэм ренэу анаIэ тырагъэтын фае.

ХэткIи шъэфэп лъэхъаным зыщызэблихъу-рэ уахътэм дэжэ авариехэм япчъагъэ нахьыбэ зэрэхъурэр. Ащ лъапсэу фэхъурэр водитель-хэр уахътэу кыихагъэм зэрэфэмыхъазырхэ-рэр ары. Къэлэгъэн фае, щтыргъукIым сцеп-лением икоэффициент нахъ цыкIу мэхъу, ащ кыыхэкIэу автомобилыр псынклэу къэбгъэу-цун плъэкIырэп ыкIи ар щынагъо мэхъу. Арышъ, водительхэр скоростым фэсакъынхэ фае, апэ ит автомобилым гъунэгъушъу екIуалIэхэ хъуштхэп.

Къэралыгъо автоинспекцием и ГъэlorышIапIэу Адыгеим щылэм водительхэм закыфегъазэ гъогурыкIоным ишапхъэхэр амыукъонхэу, сакъы-ныгъэ кызыыхагъэфэнэу.

МАМЫРЫКЪО Нуриет

Лирическэ усэхэр
Бжыхъэ

Ошхы чъылэр сакIыб щэуджы,
Жъыбгъэ дысыр дыджэу кыистелабэ.
Тхъэм селъэу кызнэмысынэу,
О уифабэу склышъо хэлъым
Щиухъанэу.

Кыизэкъоу ошъогу утэшъуагъэр,
Губжыпагъэ ошхы Iапэ кIыхъэр.
ПчыкIэр мэпсы, шыблэр мапчъэ,

Сыгу зэлонкIэ, ауми сэкIо...
Чэщы. ШIункI. Гъогур бгъузэ.

Къещхы тIлуткIлуткIоу,
Уашъор гъуанэ хъугъэ пIонэу.
Сизэкъуабз.
СэгумэкIы, сэгулэ, сэгугъэ.
Сылъэс-лъэушъ — къэгъазэ силэп.

Сыздаклори сIлэрэп,
Уаер къепэпэхы
ШкIушкIушкIоу.
Цыф ымышIэу,
Сигунахъхэр елъэсыжыхь.



Iэуж лъапI

ПкIэшъэтакъом
Илугъо машIо
Счыишъхъэ гуапэу
КъепкIылIэ.
Сабыигъоу
Къэмылэгъоужьрэм

Илэужышъ —
ГушIом сепхъуатэ.

Къуаджэм

Къэбжъэрымэ IашIур
Къуаджэм зэфэдэу шъхъарыт.
Гъэбэжъу бэрэчэтыр

Чымэтэ-чыматэу
Зэрэхъэ.

Сикъоджэ цыфхэр —
ЛэжъэкIо чаных.
Iофым агу елушъ,
Япчъэлу
Сыхъатымафэр.

ШIэжъым итхыпхъэхэм
уагъэгъуазэ

(КызыкIэлъыкIорэр чъэ-
пыогъум и 21-м
къыдэкIыгъэ номерым ит).

Тандж / танджпалы —
гъучIым, щылычым е джэрзым
ахэшIыкIыгъэ палы. ИжыкIэ
дзэкIолIхэр Iашэхэм, щэбза-
щэхэм е нэмыкIхэм ащухъумэу
щыгъыштыгъэ.

Танджтед — джэнэ кIээ-
лухэу ашъоджанэм ыкIылу ты-
ральхъэщтыгъэр, нэхьыбэрэмкIэ
шэкI плъыжъым хадькIыштыгъэ.

Токъмакъ — бэщым шъхъэ
къутым пышIыхагъэу пэсэрэ
Iэшэ хьылъэ лъэпкъ. Мыжъом,
джэрзым, гъучIым, пхъэм ха-
шыкIыштыгъэх. Заорэр ыгъэ-
щтэнэу, мэкъэшхо зыпылукIырэ
жъгырыухэр пашIэщтыгъэх.
Пщы МарыкIо итокъмакъ кыи-
зэкъуех... Пэтэрэз фэIазэу
мэлур пэлудэ. Нартхэр.

Фэщыс — Iашэ, сэ фыжъ,
сэшхо.

Хъэцкъай — щылыч дэгъум
хэшIыкIыгъэу сэшхо пытэ
лъэпкъ.

Цый / цые — хульфыгъэ
щыгъын кIыIутель. Хъазырхэр
тедагъэхэу, тыжъын бгырыпх
телы.

Чатэ — ыбгъуитIукIэ кIэлъы-
кIыгъэу зэрэзаохэрэ Iаш, сэшхо
занкI.

Чэтэку — бгъуитIуцэ илэу
чатэм ыпкъ кIыхъ, икумылыпс.

Чэтэщыхъ — ыпкъ къэгъэ-
щыгъэу щылычым хэшIыкIыгъэ
Iэшэ лъэпкъ.

Щабз — пхъэ уфэ-упцIэ
къэгъэщыгъэу, нахъ пытэ хъунэу
шъо, бжъэ ыкIи нэмыкIхэр зы-
халъхъэхэу, бзэпс зэрыдзагъэу,
щэбзащэр зэрафыштыгъэ пэ-
сэрэ Iэшэжъ. СаусэрыкIо ишаб-
зэ зэлудэзэ Жъогъуабэм хао.
Нартхэр.

Щэбзалъ — щэбзащэхэр
илъхэу, зэолIхэм, шакIохэм
ижыкIэ алыгыштыгъэ Iальмэкъ,

щэбзэщалъ; сагъындакъ щалъ.

Щэбзау — шабзэкIэ оным
фэгъэсагъэр, щэбзэоным фэлэзэ
цыф; зэолI. Къэнэжыгъэ за-
къор щэбзэ онкIэ зэнэкъокъур
арти, бгы лъагэм ахьыри чэт
кIэнкIэ блырыбл къафытыра-
гъэуцагъ щэбзэуитIумэ. Нарт-
хэр.

Щэбзащ — шабзэмкIэ адзы-
рэ щэр ары. Щэбзащэр са-
гъындакъым кыырихыгъ.

Щэбзый — щэбзащэр зан-
кIэу ыгъэбыбынэу ыкIэ пагъа-
нэрэ къамзыйхэр. Пщымэ ящэ-
защэмэ анэмыкIы бгъэшхъо
къамзый фыжъ хэти пилъхъан
фитыгъэп.

Щэбзэкъу — щэбзэпсыр зы-
тыращэрэ пхъэ уфэупцIэ къэ-
гъэщыгъ. Щабзэр адзымэ сэ
сыщэбзэкъу. Адыгэ Iорылуат.

Щэбзэлс — щэбзэкъум ыцы-
питIу, зырызэу апышIагъэхэу,
зэрызэфашэрэ кIапс.

Щэбзэрыу — шабзэкIэ оным
язэнэкъокъу. СаусэрыкIу —
Щэбзэрыор тыублэн: апэрэ
щабзэр шъошъуи, ятлонэрэр —
сэсый. Нартхэр.

Iашэ — зэрэзаохэу е зыкыи-
зэраухъумэу зэолIыхэм алы-
гырэ чатэр, сэшхор, пчыр,
щабзэр, шхончыр, нэмыкIхэр.

IэшIокI — пэсэрэ лъэхъа-
нэхэм зэрахъэщтыгъэ Iэшэ
лъэпкъ, пчыпыджын псынкI.
Пчыпыджыныпэ бгъузэ папцIэ
пхъэкI кIаком пылъэу адзы-
штыгъэ. Зы нэбгырэм IэшIокI-
хэу тIуми щымы ылыгыштыгъэ.
Пчыжэлыери мыщ фэдиз. Мы-
утIэ-шэрмэт лъэхъанэхэм агъэ-
тылпыжыгъэгъэ хъадэмэ ады-
чIалъхъажыгъагъэхэу архео-
логхэм къагъотыжыхь. Iашэмэ
ялые IэшIокIыр шыплIэм дэлъ.
Адыгэ Iорылуат.

ТЭУ Аслъан,
ТЭУ Нуриет.

Сотовэ телефонхэр
ытыгъуштыгъэх

2015-рэ илъэсым игъэмэфэ ыкIи
бжыхъэ мазэхэм ТэхъутэмыкIое
районым ипоселкэу Яблоневскэм
дэт сотовэ зэхыныгъэм исалонхэм
мобильнэ телефонхэр ащачIаты-
гъукIыхэу хэбзэхъумэкIо къулы-
кьухэм къэбар къалэкIэхьагъ. По-
лицием иIофышIэхэм ар зэхафы-
зэ, мы бзэджэшIагъэхэр зы нэб-
гырэм зэрихъанхэ ылъэкIыштэу
егупшысагъэх. Персоналыр сало-
ным кычIэхъэгъэ цыфхэм, щэ-
факIохэм адэгущылэфэ, хэушъха-
фыкIыгъэ пкыгъор бзэджашIэм
кыизфигъэфедэзэ, апчым хэшIы-
кIыгъэ витринэм иIункIыбзэ ыкIу-
тэщтыгъэ, анахъ осэшхо зилэ со-
товэ телефоныр ыштэти, зигъэ-
былпыжыштыгъ. УФ-м и МВД иот-
делэу ТэхъутэмыкIое районым
щылэм икIулыкьушIэхэм зэхащэгъэ
оперативнэ-техническэ Iофтхъаб-
зэхэм яшIуагъэкIэ, мы бзэджэшIа-
гъэхэр зезыхъан зылъэкIышт
кIэлаклэр агъэунэфыгъ. Ар Мыекъуапэ щыщ, илъэс 24-рэ
ыныбжъ, ыпэкIэ хьапсым чIэсыгъ. Бэ темышIэуи ар къа-
уытыгъ, оперативникхэр зэрегупшысагъэхэр шъыпкъэу
кычIэкIыгъ. БзэджашIэм ытыгъугъэ телефонхэр къагъо-
тыжыгъэх, ахэм янахьыбэр ломбардхэм ыкIи бэдээрхэм
ащылIуыгъэкIынхэу игъо ифагъ. Джащ фэдэу Краснодар краим
ичIыплэ зэфэшъхъафхэм ащызэрэхъэгъэ мыщ фэдэ бзэджэшIэгъи
8-мэ мы кIэлаклэр ахэцагъэу агъэунэфыгъ. Мы уахътэм
зэхэфынхэр макIох.



АР-м и МВД ипресс-къулыкьу.

ШЫХЭР

Поэм

(Къызыкълэыкlorэр чэпыогум и 20-м къыдэклыгъэ номерым ит).

Ныкъогъэушлунклэу шытын фэягъ шэщыр
Гъудэрэ бадзэрэ амыгъэгумэклэу члэтынэу.

10

Онэшыр бгъэхъазырыным
лоф гъэнэфэгъэхэр

ищыклэгъагъэх...
Шым иблэнагъэ, чаныгъэ зашлэхэклэ,
Мээ лужъум, псы куухэм,
Нэпкъышхохэм, хъотэ куухэм,
Псыхъо икълэпэхэм,

шхонч огъум
рагъасэщтыгъэх:
Шыбгъэклэ оным, пшыным,

гъольным,
Къэтэджыжыным —
ептрэ тамыгъэмклэ;
Зыем нэмыкълэ зэрымгъэкълэпэхэм
Афэкъулай хъуштыгъэ шы гъэсагъэр.

11

Шым игъэхъазырын,
игъэсэн дыкълэгъоу
Шыум игъэхъазырыни

мэхъэнэ икъу
Ратыштыгъ тилэпкъэгъу лшмэ.
Клочлэ лъэш уимылэу,

уфэмхъазырэу
Плъэкълэщтэп шы лъэшыр

бгъэлорышлэн,
Узфаер клэзынчъэу къызфебгъэшлэн.
Жэрыло народнэ творчествэм
Иусэми а гупшысэр къахэщы:
Зедаоклэ янэ нарт Пэтэрэз
Джыри клалэми, шы къыритынэу,
«Умыгул, уикъупшъэхэр пытэгъахэп
Алпш лъэш дэдэм джыри утесынэу,
Зэлубгъэклагъэгоп кълэчлэ икъун», —
ылауагъ.

Мары ар дэдэр
Клэрэщэ Тембот иповесть къызэрэ-
щитырэр:

«Шым игъэпсын дыкълэгъоу
Гъучыпсэ ащ тесышт клалэми
Игъэхъазырын пыхъагъ.
Клалэм ыпкъышъол ионтэгъугъэ
Зэхышлэн фаеп. Ылапэ зылынэсыштым
Ар бзыум фэдэу дэкълэошъун фай», —
ылауагъ.

Илэпэлэсэныгъэ рихъыли,
Гъучыпси клэлэ фэмыфэпти,
Онэгур зэуи шымыхъоу
Чыльэм нахы ащ нахъ
щызышчыгугъыжъэу ышлыгъ.

12

Шыонэ икъур тэрэзэу бгъэпсыным
Мэфэ тлокилтур — мээтитур

ыхъыштыгъ
Уфэкъулай дэдэу а шыклэм щытмэ...
Зекло ащ урыклон зыплэкълэщтыгъэри
Шым илъэсибл ыныбжъ зыхъуклэ

арыгъэ
Мафэ къэс къин чыплэ ихъэу,
гъогу хыльэр эпичэу;
Сыд чыплэ зэжъуи ерэф, —
Гу къыримынэу зыелпыр къыхъыжъэу;
Хъадэми, цалэкълэ къызтырильхъажымэ
къынигъэсыжъэу —

Джарэу фэшыпкъэу шыр зыем
фагъасэщтыгъ.
Шыуми иш ренэу ицыхъэ

тельыштыгъ,
Адыгэмрэ шымрэ зэрэзэхъулэхэрэм,
Адыгэм идунай шым чыплэу щуи-
бытрэм

Къытедгъээжымэ, ар темэ мыухыжъ...
Цыл хэдгъэхъон. —
Шулъэгъу мыухыжъэу, рэзагъэу фы-
тиэм

Ари фэрэхъу шъхъарыхъон!
Цыф лъэпкъэхъу шым ихъун
фежъагъэхэм апэ дэдэу
Ащышых лончъэу, адыгэхэр,
мыапэрэхэмэ!

А ильэс мин пчъагъэм гъогухъу
къызэдакълугъэхэм,
Къини гушлуагъуи щызэдагощыгъэ-
хэм,

Зэфашэмэ, нахъ зэлэблагъэу зэфаш-
хэзэ,
Зэфрялэ ягукълэгу, язэфэсакъ ехъузэ,
Зэгурьлопэнхэр шлоу ащ къытыгъ.

Цыф папклэу, лэпылэгъушлоу,
ныбджэгъоу хищыгъ.

Шыри иныбджэгъу нахъыжъ къэсагъ,
Ищылэныгъэ къин къыдигогъыгъ:
Игушлуи дилэтыгъ, икъини дылэтыгъ —
Сыд лоф ыуж зети, рыразэу къыри-
хъаклыгъ.

Адыгэм ищылэныгъэ щыщ шыпкъ-
агъ шыр.

Аужыпкъэм, шыр ыгурэ ышъхъэрэ
етыгъэу
Гъунэ имылэу цыфым къыфэшъып-
къэу

къызэрэфыштытым;
Цыфыми джэнджэш ащ зэрэфыри-
мылэм

яшыхъат пытэу
Лъэпкъым ижерьло народнэ творчествэ
Къышдыгъушылэу шыр ор-сэрэу зыем,
Ыгу къыфыхыгъэу хыеу,
Зэфэдэхэу япшъэрылкъи

япшъэдэкълэжъкли,
Зэныбджэгъуитлэу, зэлэхъэгъуитлэу фэдэу
Шлэгъэн фаем е мышлапхъэм
Зэдытегушылэхэу чыплабэ хэт.

Ар шъорышлыгъэу, пцлэу зылоштыр
хэт?

14

Лъэпкъ шэнэу хъугъэ
зеклоном

дыкълэгъоу
Ишъхъафитныгъэ, ичлыгу къыухъу-
мэнымклэ

лэпылэгъушлоу адыгэм илагъ шыр
Пишлыни ригъэпшэшъуни щымылэу!
Ахэмклэ иджабгъу клэлэныкълэуагъ ар,
Иджабгъулагъ а зыр...
Шыушклэ

адыгэм ыцлэ ралауагъ,
Шыудзэнклэ —
Къытеклошъун зи щымылэу аштагъ!
Джар тлэми зэфэдэу ялэшлэгъагъ.

Зыльэгъуи, ахэм якъэбар зэхэзыхи
Язэкълэжъ дэхагъэ, гохыгъэ,
Ялыхъужыныгъэ, языкълэныгъэ

ыгъэшлэгъуагъ.
Мары ахэм къахыгъэ осэ заулэ:
— Тиэрэ ыпэкълэ яплэнэрэ ллэшлэгъу.

Тыкълэзтекълэгъэ мыотлэхэмклэ
Шъхъакло къязыхырым ипэгъоклэ лъы-
шлэжъ зао,

Зыдыабгъэшлэжынынэу яхъэкълэ-къоклагъэ,
адебгъэжъэным ишлэгъу:
Мыотлэпхъу дзэ зещэ чанэу

ти Тыргъэтао
Шыудзэм ипашэу псынклэу атес
Пшызэ шъолпыр, Къырым ащыщ ти-
пыймэ

Зэрэмыонэу «ул-сыл» зылуи, мао...
Якъумэлэ гухэлхэр ащ зэпегъэу.
— Хэт нахы нахъэу

Апэуцужыштыгъэр монголмэ —
Ордам —
Афырикъузэ кло-члэ-гъу нахъыбэм.

Ащ ыльэпсагъэр —
адыгэ шыудзэр арыгъэ.
Мызэу, мытлоу ахэм яхъунклэн-теон

Урысыем ием
Зэтэзлэжагъэр тэрыгъэ,
Къыткъуанэхэзэ урысхэр ащ пэпчъ.

— Мамлюк шыудзэу черкес зэклагъэм
Осэшхо фишлыштыгъ ялыгъэ

ащ, язэуаклэ
Ахэм язэогъэ Наполеон
Мысырыр зештэм.

«Лыхъужыныгъэ зыхэлъ
Шыудзэ шлагъоу, шынагъоу» ылауагъ.
«Ар сэ сидзэ хэтыжыгъэмэ,
Къыстеклон дунаим зи къытеклы-
ныеп», —

хигъэхъожыгъ. дэдагъэхэм ахэр!



— Джон Беллрэ тырку генералэу
Баркъоокъорэ атхыштыгъ:

«Зы минрэ шьиблрэ нахъ мыхъурэ
Адыгэ шыудзэу Къызбэч зипашэр
Ошлэ-дэмышлэу, гуиш-псыихэу
зынэххэрэр палыгъуклэу

Урыс шыудзэу
Нэбгырэ мин пшыкълэпллэ хъуштыгъэм
тебани,

Зэхыгъэтакъуи, шъхъахъыжъэу
зэбгырифыгъ».

Зыфэдэ мыхъугъэу джыри зы щыс:
Гъот къушхъэ зэпырыкълэплэм
щыклоштэу, Туапсэ дэжъ,

Пачъыхъэм идзэхэр бэу зыхэтыштыгъэу,
Цыхъэшлэгъоу, куоу ыкли гъэпсыгъэ-
щтэу

Егугъухэзэ агъэхъазырыгъэгъэ
пый наступлениер
Нэбгырэ шьич нахъыбэ зыхэмыт

тилэпкъ шыудзэ
Пчыклэ теогъу пылыгъуклэу ышлыгъэм
зэщигъэкълэуагъ,

Генералыжымэ япланхэр
Тикълэзырыклэ дзэ пашэмэ аукъуагъ.

Зэп, тлоп ащ фэдэ гъэхъагъэу
Адыгэ шыудзэм ышлыгъэу
Укълэзтегушылэн плэкълэштыр —
Пэагъэу шъхъэр зыгъэкълэштыр!

Адыгэ шыудзэм илъэкълэ, ыкълэуагъ,
Псэемыблэжъэу,
ехъыжъагъэу къызежъэкълэ

ащ ишынагъо
Акълэшъоклэ ауплэкълэу икъоу
нэмыцми

Апэрэ дунэе заом илъэхъан,
Дунаим зэлэишлагъ клэрыклэу
ащ ищытхъу.

— Зэрагъэлъапэлэщтыгъэр адыгэшыр,
Дышъэм ибэм зэрэпашыштыгъэр
Къэзыушыхъатэу къалотэжыгъэ

къэбар шукъедэлэу:
Урысыем иллыкълэу гъэры ашлыгъэм
къырым нэгъоймэ

Икълэтлупщыжыпклэ хъуштыгъэу алауа-
гъэр —
Е дышъэ ахъэжъыгъэй чэсэй шэкълэ,
Е адыгэш шъэныкълэу.

Зи хэллэхъанэп ицапклэкълэ!
Ар осэ икълэу! —
Адыгэ дзэкълэплэ шыу цлэрылом

Къыдилэжыгъэ ищытхъу ызыныкълэу!
— Джыри зы еплыкълэ къэлэклэ
шлагъу,

Ащклэ сыухыжымэ мы темэр игъу.
Къэбэртэе шыу мин заулэу
Минрэ шьийрэ пшыкълэплэу илъэсым

Урысмэ ягъусэу
Французмэ адзэуагъэмэ афэгъэ-
хыгъэу

Потто мары къылауагъэр ыгъатхъэу,
ыгу къыдишаеу:
«Дахэхэу, псыгъо ищыгъэхэу,
Тандж палохэр, ашъоджанэхэр ащыгъ-
хэу,

Ялэшэ лъаплэхэр къагожыуыкълэу»...
Арычыхъагъэхэу уанэмэ арысхэу,
Аслъаным фэдэхэу, задзынэу хъа-
зырыхэу,

Анэхэр мэшлотэп плыгъэу
къэлыдхэу
«Боу лъэгъупхъагъэхэм,

дэхэ

Ахэм уяплыгъэ, уицыхъэ ателъэу
къаплэми хъуштыгъэ:
Дунаимклэ зы шыудзи къэхъунэп
Ащ изэхэкълэуэн сэшхо атакэ

пэуцужыын».

15

Ары, ло хэлъэп, къызэрэтлуагъэу,
Тиадэгъшхэр шы лъэпкъ дэгъугъэх:
Ахэр тидышъэ мылкъугъэх,
Тибгъэрадышлэ налкълэуагъэх,
Тихышъэ итхыль нэклэуагъэу шлэгъуагъэх!
Щытхъур ыдэжъ ахэр къыхэзыхы-
гъэм —

Илэпэлэсагъи, ыкълэуагъи,
опытэу зэлуигъэкълэагъи

Бэдэдэ атэзыгъэкълэодэгъэ адыгэм —
Якъыхэхынклэ ахэм, япсыхъажынкълэ
плэшлэгъу пчъагъэм!

Къызтегушылэрэ, зищытхъу фэмыу-
хырэ

Шымэ язакълэп зыфэгъэхъыгъэр
Иосэ лъагэ Пейсонель
Къатегушылэ зыхъуклэ тишымэ:
Лыхъэу зыгъасэщтыгъэхэми ахэр,
А шы гъэсакълэу ахэм къыхахыгъэми
Афэгъэзагъэх игушылэ фабэхэр,
А зэкълэ ары гулэти тхъагъуи къэзы-
тырэр,

Игузэхэшлэ ин устхъоу зыгъаблэрэр:
«Адыгэм ишыхэм осэшхо ял, — ело, —
Лъагэх, ищыгъэх ыкли шлоу зэхэлыхы;
Пкъышлох ыкли пхъашэх, лъэшыхы,
бэшчыхы;

Ашъхъэхэр ебгъапшэхэмэ хъушт цун-
дыпэм:

Джарэу шъхъэ цыкълэу
Жыыр зэлэбзыкълэушлу къащыхъоу;
Апэ илынхэр ямурад зэпытэу.
лорышлэхэу ыкли зыем фэшъыпкъэхэу
Фэгъэпсыгъагъэх,
Псэушъхъэ дэхагъэх».

16

Шы спортыр ары нахъэу
Адыгэ клэлэ ныбжыкълэхэр
Зыпыллыштыгъэхэр

Алэпкъы-лъэпкъ алпсыхъанымклэ,
Чанэу, бланэу, гушхоу хъунхэмклэ;
Къулай ахэлъэу, гульэтэ ялэу
щытынхэмклэ;

Уфэуцлэнхэмклэ:
Бгы псыгъо пллэлу шъомбгъонхэмклэ,
Кълэуагъэ ахэлъэу пытэнхэмклэ;
Шъабэу, ау псынклэу зеклонхэмклэ;
Хъашыумышэу загъэзэшъунымклэ;
Шыклэ джэгунхэмклэ

Шыу джэгукълэу шылагъэри багъэ:
Къорэгъау, шъозехъэ пэлэ зэтэх;
Зэшыбгъэон, щэрыон —
шым тесэу чъэ пэтзэ...

Чъэзэ, онэгум къиуцонхэр;
Чъэм хэтэу шыныбэ члэпшыныр;
Шэу чъэрэм зыкълэригъэлэнлэхынышъ,
Чыгум тель бетакълэу къыштэныр;
Шыр чъэзэ ыльэкълэуитлэу дапхъотэе-
нышъ,

Ыллитлукълэ онэгум къиуцонхэр.

Шы спортыр ары нахъэу
Адыгэ клэлэ ныбжыкълэхэр
Зыпыллыштыгъэхэр

Алэпкъы-лъэпкъ алпсыхъанымклэ,
Чанэу, бланэу, гушхоу хъунхэмклэ;
Къулай ахэлъэу, гульэтэ ялэу
щытынхэмклэ;

Уфэуцлэнхэмклэ:
Бгы псыгъо пллэлу шъомбгъонхэмклэ,
Кълэуагъэ ахэлъэу пытэнхэмклэ;
Шъабэу, ау псынклэу зеклонхэмклэ;
Хъашыумышэу загъэзэшъунымклэ;
Шыклэ джэгунхэмклэ

Шыу джэгукълэу шылагъэри багъэ:
Къорэгъау, шъозехъэ пэлэ зэтэх;
Зэшыбгъэон, щэрыон —
шым тесэу чъэ пэтзэ...

Чъэзэ, онэгум къиуцонхэр;
Чъэм хэтэу шыныбэ члэпшыныр;
Шэу чъэрэм зыкълэригъэлэнлэхынышъ,
Чыгум тель бетакълэу къыштэныр;
Шыр чъэзэ ыльэкълэуитлэу дапхъотэе-
нышъ,

Ыллитлукълэ онэгум къиуцонхэр.

Шы спортыр ары нахъэу
Адыгэ клэлэ ныбжыкълэхэр
Зыпыллыштыгъэхэр

Алэпкъы-лъэпкъ алпсыхъанымклэ,
Чанэу, бланэу, гушхоу хъунхэмклэ;
Къулай ахэлъэу, гульэтэ ялэу
щытынхэмклэ;

Уфэуцлэнхэмклэ:
Бгы псыгъо пллэлу шъомбгъонхэмклэ,
Кълэуагъэ ахэлъэу пытэнхэмклэ;
Шъабэу, ау псынклэу зеклонхэмклэ;
Хъашыумышэу загъэзэшъунымклэ;
Шыклэ джэгунхэмклэ

Шыу джэгукълэу шылагъэри багъэ:
Къорэгъау, шъозехъэ пэлэ зэтэх;
Зэшыбгъэон, щэрыон —
шым тесэу чъэ пэтзэ...

Чъэзэ, онэгум къиуцонхэр;
Чъэм хэтэу шыныбэ члэпшыныр;
Шэу чъэрэм зыкълэригъэлэнлэхынышъ,
Чыгум тель бетакълэу къыштэныр;
Шыр чъэзэ ыльэкълэуитлэу дапхъотэе-
нышъ,

Ыллитлукълэ онэгум къиуцонхэр.

(Къызыкълъыклорэр чъэпыогъум и 16-м къыдэклыгъэ номерым ит).

— Джы къало аужырэу судым укызыэрелъэужьырэр.

— Сэры сил зыуклыгъэр, — ынэпсыхэр лэгушъоклэ клилъэклыкыхэзэ, къыригъэжыагъ Саидэ. — Ащ сеуцоллэжы, ау сыда ащ фэдэ лъэбэкъу сшыным сыфзэщыагъэр? Сил шлу дэдэ сэлъэгъути, члэсынэным ишынагъо шылэ хуэгъэти ары. Сэрэп непэ судым ыпашъхэ итын, зилоф ылон фэягъэр, ащ сынэзыгъэсыгъэ пшъашъэр, Шыхъэкъо Зарем ары. Ау къызгурэлэ джы сложьырэм къыкыжырэ зэрэщымылэр. Арышъ, судым сыкызыэрелъэужьырэр шъэо цыклоу ятэ шъхъарымытыжъэу къыслъэхэнагъэм ихъатырклэ фэгъэклотэныгъэ горэхэр къысфишлынхэу ары.

Ил зериуклыгъэм пае Саидэ гучылэ фэзышлыгъэу залым члэсыгъэр мымаклэми, джы анэпс клэзылъэклыкыжыгъэхэр къахэклыгъэх.

Шлу дэдэ ылъэгъуштыгъэ ил шлокладыным ишынагъо шылэу зэрэхуэгъэм хигъэукъуагъэу Саидэ зэриуагъэм нахы сабыеу къыльэхэнагъэм ихъатыр къыубытыгъэнклэ мэхъу, прокурорым илъэс пшыкытлэу тельхэгъэнэу судьям игъоу фильэгъуэгъэми, хъапсым члэсынэу судым къытырильхъагъэр илъэсий.

Рустам цыклур изакъоу къызонэм, янэж зэрицэлэжыгъэ. Ар бэрэ къеупчылштыгъ:

— Нэнэж, папэ тыдэ шыла, мамэ сыдигъо къэкложышты?

Ащ пэпчъ Шамсэт, ныо къогъу лъэпэлъагъэр, шъэожъыем къытехуупклэштыгъ:

— Симап ллоу игугъу къысфэмышл а бзылфыгъэ мэхъэджэжы.

Шамсэт мафэ къэс плэми хъунэу къэхалъэм клоштыгъ. Ащ пэпчъ шъэожъыер зыдиштыгъ. Ыкъо икъэ клэрытэу духъэ къызиыхыхэрэм икъэнэ-тлэхэсхэм ателабэзэ къыпчы-хэрэр зэхэлхынклэ гугъэузыгъ:

— А силфыгъэ насыпчъ, шлу плъэгъуэгъэ бзылфыгъэ мэхъаджэм уеклодылэжыгъ, уишъэо цыклэу ты шъхъарымытэу къыгъэнагъ. Алахъэр ары а мэхъэджэжыр хъапсым члэзыгъэлпыхъаныр.

Мэклэ-маклэзэ Рустам цыклум хуэгъэр къыгурыуагъ. Ятэ къэкложыным игугъаплэ зэрэщымылэр ылошъ къэхуэгъ. Ау къыгурымылоштыгъэр янэ ятэ

зыклиуклыгъэщтыр ары. Зэгорэми янэжъ еупчыгъ:

— Нэнэж, сыда симапэ сипапэ зыклиуклыгъэр?

Ылон ымышлэу ныор шлуигъэнагъ. Илъэсх нахъ зымыныбжъ шъэожъыем ар сыдэуштыгъу-рыбгъэлэштэ? Ежъ Шамсэти ащ иджэуап теубытагъэу къылонэу ышлэщтыгъэп. Инысэ илоф судым зелом шылагъ. Ащ Саидэ къычиуагъэу зэхихыгъэм нэмыкыклэ хуэгъэ шъыпкъэм хэшлыкл фырилагъэп. Ипсэогъу фэмыразэу ыкъо къылоу зыкли зэхихыгъэп. Риложыным къыфэ-

Саидэ хъапсым къычлэфэныр къызыхэклыгъэм къыдычлэс бзылфыгъэхэр шыгъозагъэх, ау къагурымылоштыгъэр зеупчлэхэрэм къарилорэр шъыпкъэмэ, ащ фэдизклэ шлу ылъэгъуштыгъэмэ, зыклиуклыгъэр, джы гупшысэгъуае зыклэхуэгъэр ары. Саидэ телъхъаплэ ышлэхэр ашлэш хуэпэщтыгъэп.

Саидэ зыфигъэгъужыным ылъэ-кыштыгъэп хэукъоныгъэу ышлыгъэр. Хуэгъэ-шлагъэхэр ышъхъэ шызэпэкклэжыхъэу, ахэм ягупшысэу, чъыер къемыклоу плэм хэлъыгъ иллэу дунаим

гущоу, шлу дэдэ слъэгъоу, ар о къызэрэсфэлпфыгъэм пае инэу сыпфэразэу зэдытилэгъэ шъэожъыери ты зилэхэм яхъуапсэу къэбгъэнагъ. Ау сыкъэ-зыубытырэ закъор шлу дэдэ сыплъэгъуштыгъэу, сычлэунэным ишынагъо шылэу къызыпщэхуэм, пшлэрэм уегупшысэжыным уилоф темытыгъэу, зэрымыры ухъуным унигъэсыгъагъэу зэрэ-плорэр ары. Сэри ащ фэдэ чыплэ сифагъэмэ, сызэрэзе-клоштыгъэр къэшлэгъуае. Ахэм

фимыгъэгъуштыгъ? Ащ егупшысэрэм зыкызылэтырэм ятэ ыуклыным нэзыгъэсыгъэр риломэ, къызежишлыкыным шыгугъыштыгъ.

Саидэ илъэсыр, мазэр хэгъэкли, зы мафэри шлобагъ. Зэ илъэс пчъагъэу хъапсым дэ-сынэу къытыралъхъагъэр ыухэу, ядэжъ къэкложыу, ишъэо цыкылу теплъэжыфэ ышлэуагъ дашлэ-штыгъ. Ау уахътэр жъэжъэ дэдэу клоштыгъ. Ежъырклэ зы сыхъатыри чэц-зымафэм нахъ кыхъагъ.

Иуахътэ ыухи, Саидэ хъапсым къызчлэупшыжыым, къэ-лапчэм къыздатлупшыжыым, ар къыдэхуэпэгъэныр ышлэшъ мы-хъоу, къыльэжъэнхэшъ, «тыда уздэклоштыр?» алонышъ, рагъэ-гъэзэжыным тещыныхъэу къы-кылагъ, къызэплэкыгъэ чъэ-штыгъ. Къыдэзытлупшыжыгъэ-хэр къылыплъэхэзэ къыдэхъа-шчыштыгъэх.

Зэ къуаджэм къэсыжъэу, ишъэо цыкылу теплъэфэ ышлэуагъ дашлэштыгъ. Хъау, ар джы цыкылуэжъ, илъэс пшыкылу-плыр къызэринэклыгъах. Ылъэгъумэ ыкъо къышлэжыштыгъ, къымышлэ-жыштыгъ? А гурышэри Саидэ зыдилыгъыгъ.

Хъапсым зычлэдзэм, Рус-там цыклур янэж зэрэзерицэлэжыгъагъэм Саидэ шыгъу-азэти, къуаджэм къызэрэсы-жъэу занклэу ащ екллолагъ. Ошлэ-дэмышлэу унэм зехъэм, къызэремыжагъэр къыхэщэу Шамсэт нэбгунджыклэ къыфы-релпэкыгъ. Зы гушчыи къымы-луагъэми, Саидэ гу лъытагъ игуащэ къызэрэфэмычэфыр, гучылэ къызэрэфышлыгъэр, инэлпэгъу къызэрэклэмыхъо-сыштыгъэр. Рустамэ къызэрэ-лъэгъоу, «мамэ къэкложыгъ!» ылозэ, дунаир фэмыхъоу гу-шлэзэ къыпэгъочыным Саидэ шыгугъыгъэми, зыкыгъэсыс-гъахэп.

— Сыкъэпшлэжырэба, си Рустам, сэры, уимам ары, — ылуи, екыуали, лэпллэ рицэклын гухэлъ илэу зызлэкыубытэм, зыкылиэклиутыгъ, «сипапэ зы-уклыгъэм ныклэ сыфаеп» ылуи, унэм ихъушъутыгъ.

— Рустам, Рустам, — ылуи Саидэ лъыджагъ, ау къызэ-теуцуагъэп.

Саидэ ынэпсыхэр клилъэкы-кыхэзэ унэм къызеклыжыым, пилыгукылу дунаир чылагъэ, осхотыр зэрилъасэщтыгъ. Ащ ыгу къыгъэклыжыгъ Адамэ зышдыдэклошт пчыхъэм джы фэдэу дунаир зэрэчылагъэр, ом изытет елъытыгъэу шлоу, мышлоу янэж ылоштыгъэхэр.

Пэнэшъу Сэфэр

Къышлэушлыгъэм хигъэукъуагъ

Рассказ

гъотырэпти, шъэожъыем те-хуупклэгъ:

— Сыда сэ укызкысэупчлы-рэр, уимамэ хъапсым члэсышъ, ащ дэжъ кыи еупчл.

Рустам нэбэ-набэу къызе-плым, ныом ыгу егъужыгъ. Шъэожъыем ышъхъашъо лэ-цифэзэ, дэгущылэу ригъэжыагъ:

— А сишъау, а укызкысэуп-члэагъэм иджэуап къесэтыжыклэ джы къыбгурылоштыгъ. Уцыкылуш. Ины узыхуэрэм, уиакылы къы-зыклорэм а зэклэ къыбгурыло-жыштыгъ.

Саиди плыыр-стырым хэтэу хэукъоныгъэу ышлыгъэр зыфи-гъэгъужыным ымылэкылу гугъу хэтэу къыхыштыгъ. Анахъэу зыухыпэщтыгъэр ил лажъэ имылэу ежъ къышыхуэгъэм ди-хыхи, ил хъадырыхэ гъогу зэрэтыригъэхъагъэр нэужым зеришлэжыгъэр ары. Бзылф-ыгъэу хъапсым къыдычлэсхэм чэфыгъо ялэу бэрэ къыхэмык-ми, цыфыр шэлэфэ сыд фэдэ кын къыфыгъоклыгъэми, шъхъа-рыоу уахътэ къекылу. Ау ащ фэдэ уахътэ Саидэ къекылушты-гъэп. Ренэу чэфынчъагъ, гуп-шысэгъоагъ, гушылэгъуаештыгъ. Жыы къабзэм хагъэтынхэу хъа-псым къызычлэащыхэрэми куп-ным хэтыштыгъэп. Ышъхъэ еуфэхыгъэу зыгорэм егупшы-сэзэ ауж итэу клоштыгъ.

ехыжыгъэм зыдэгущылэм: «Къысфэгъэгъу, Адам, жъалы-мыгъэу къыосхыгъэр, уныбжы-клэу джыри уишылэныгъэ уапэ-клэ къэтэзэ сиякылынчъагъэ къыхэкылу хъадырыхэ гъогу узэ-рэтэгъэхъагъэр. О лажъэ уилагъэгущэп, укысфэдэгъу дэдагъ, шлу сызэрэплъэгъурэр уилоклэ-шыклэхэм къахэщыш-тыгъ. Ау шейтаным сыхигъэ-укъуагъ. Хъау, сыхэзыгъэукъуа-гъэр емынэм ыхъын бзылф-ыгъэ шъхъэпаеу тызэшлуи-гъэкладын гухэлъ илэу тауж имыкыштыгъэр, Алахъэм къып-клэпыгъэкложыным бзылфыгъэ мэхъаджэр, Шыхъэкъо Зарем ары. Спсэ уфэгъадзэ, ащ сызылоклэм къысылуагъэхэр сшлэш зэрэхуэгъэм сыхигъэ-укъуагъ. Учлэсынэным ишынагъо шылэу къызысщэхуэм, о усимы-лэжъэу къэслъэгъужыныр къыз-шлэзгъэшын слъэкыгъэп...»

Адами къыдэгущылэжыгъэ фэдэу Саидэ къышыхуэгъ: «Сэ сыпфэмышъыпкъэу, сыпсэ закъу, зы мафи къыхэклыгъэп. О ушызгъэзыенышъ, нэмыкы бзылфыгъэ зыфэгъэгъэныр егъаши сэ сшъхъэ къыхащты-гъэп, дунэе мылпыкылу ар сыгу къыпфэкыштыгъэп, ау о сыкы-зэхэлшыкыгъэп, сэ къыуасло-хэрэм анахы тызэшлэзгъэкло-дынэу тазыфагу кыхыгъэ бзылфыгъэм къыуилуагъэхэр нахъ шлошъ хуэгъэх. Сыры-

сызегупшысэрэм хъадырыхэ гъогу сызэрэтебгъэхъагъэр къып-фэгъэгъумэ сшлоигъоу сыгуклэ сыкхэхуэ».

Хъау, хъадырыхэ шылэр къызэрэдэмыгушылэагъэр Саи-дэ ымышлэклэ арэп. Ежъ ащ къыриломэ шлоигъоу ыгу шы-зэпэкклэжыгъэр ары зэхи-хыгъэу къышыхуэгъэр.

Шъэо цыклур Саидэ шыгъу-шэу мафэ къыхэкыштыгъэп, хъау, мафэм изакъоп, плэм зеклужырэми, ащ егупшысэ-зэ, бэрэ хэлъыштыгъ. Рустам цыклум фэзэщыштыгъ, инэлпэ-лъэгъу клэхъопсыштыгъ. Ащ ятэ зызэрэфышлыштыгъэхэр, унэм къызиыхъагъэрэм, зымылэгъу-гъэр мээзэ псау хуэгъэу къы-шлэуагъэу къыпщигъэхъоу «папэ къэкложыгъ, папэ къэкложы-гъ!» ылозэ зэрэпэгъочы-штыгъэр, тыми ылэтыти, пы-тэу зэрэзериуытылэштыгъэр, иджыбэ къырихыти, лэшлу-лэшлу горэ къызэрэритыштыгъэр, «мы сэ сишъэо цыкылу еджэгъэшхоу, цыф цлэрылоу хъунышъ, яни сэри тигъэгущлошт» зэрилошты-гъэр бэрэ ыгу къэклыжы.

Саидэ зыклэхъопсэу джы шылэжыгъэр илъэс пчъагъэу тыралъхъагъэр зэ ыухэу, хъа-псым датлупшыжъэу, ишъэо цыкылу теплъэжыныр ары. Ащ зегупшысэрэм, зэриложъэуи ху-штыгъ: «Ятэ есшлагъэр Рус-там къысфигъэгъуштыгъ, къыс-

«Кабриолетым» клэлэцыкылухэр ихъаклагъэх



Мыекыуапэ дэт гурыт еджа-плэу N 17-м иублэлэ клас-схэм ащэджэхэрэр автоеджа-плэу «Кабриолетым» рагъэб-лэгъагъэх. Къэралыгъо авто-инспекцием илофышлэхэу Трэхъо Байзэтрэ Цэй Розалиерэ гъогурыкыныр шынэгъончъэным-клэ шапхъэхэр клэлэеджаклохэм къафалотагъэх. Джащ фэдэу гъо-гур тэрэзэу зэрэзэпыпчыштыр, нэфыгъуазэм ышъохэр зыфэ-дэхэр, нэмыкы къэзыгъэнэфырэ пкыгъоу агъэфедэхэрэр поли-цием икыулыкыушлэхэм ныб-жыкылэхэм къарагъэлъэгъуэгъэх. Клэлэцыкылухэр къэзыухуэмэ-рэ тысыплэм ыкли шынэгъон-чъэным ибгырыпх мэхъанэу ялэр ахэм агурагъэлуагъ.

Зэдэгущылэгъур клэлэцы-кылухэм лъэшэу ашлогъэшлэгъо-



ныгъ, фэчэфхэу упчлэ зэфэшъ-хъафхэр инспекторхэм къара-тыгъэх. Нэужым автоеджаплэм имашинэхэм еджаклохэр нэлуасэ афашыгъэх, ятлонэрэ педалым имэхъанэ фыклэ языгъашлэхэрэм къафалотагъ.

Гъогурыкыномы ишапхъэхэр клэлэцыкылухэм агъэцэклэхэр, тхъамыклагъоу гъогухэм къа-техухъэхэрэм ащыухуэмэгъэн-хэр лэфтхъабзэм ипшъэрылъ шъхъалэу штыгъ.

(Тикорр.).

ИСКУССТВЭР — ТИБАЙНЫГЪ

Сэтэнае идышъэ лудан

Адыгэ Республикэм икӀлэлэцӀыкӀухэмрэ ныбжьыкӀэхэмрэ искусствэхэмкӀэ язэнэкӀокъоу «Сэтэнае идышъэ лудан» зыфиӀорэм икӀэуухэр зэфӀахысыжыгъэх. ӀофшӀэгъэ анахь дэгъухэм якъэгъэлыгъон Мыекъуапэ щызэхащӀагъ.

ЗэнэкӀокъум кӀэлэеджӀкӀо 24-рэ ялӀпӀэсэныгъӀкӀэ кышчы-хагъыгъ, текӀоныгъэр кызыр-рӀдахыгъэм фӀшӀ афӀгушыагъэх. КӀэлэегъӀджэ 15-мэ, кӀэлэеджакӀохэр дэгъоу зрагъэсагъэхэм фӀшӀ, щытхъу тхылъхэр аратыжыгъэх.

ЗэнэкӀокъум хӀалажӀэрэмэ яӀофшӀагъэхэм уасэ афӀшыгъэ-нымкӀэ зӀэхӀагъэ жюриим хӀатыгъэх Адыгэ Республикэм исурӀэ-тышӀхэм я Союз итхьаматӀэу ХъуажӀ Рэмэзанэ, Адыгэ кӀэ-ралыгъо университетым искусствэхэмкӀэ и Институт идиректор ӀэнатӀэ охътэ хӀахыгъэм зыгъӀэ-кӀлӀэр Елена Абакумовар, Адыгеим исурӀэтышӀ кӀэгъӀэлыгъуапӀэ ипӀащӀэу, зӀпӀашӀлӀэр сурӀэтышӀлӀэу, архитекторӀэу Бырсыр Абдулахь, нэмыкӀхӀэри.

— ИскусствэхэмкӀэ кӀэлэцӀыкӀу еджапӀэхӀу Джаджэ, Инэм, Красногвардейскэм, Мыекъуапэ, ГъобӀкъуае, Тульскэм, Кошхьаблэ,

АдыгӀкӀалэ, Дондуковскэм, Яблоновскэм Ӏоф ащызышӀэхэрэм, искусствэхэмкӀэ республикӀэ кӀэлэцӀыкӀу еджапӀэу ЛӀэцӀыкӀо Кимэ ыцӀэ щытым, Адыгеим искусствэхэмкӀэ иколледжӀэу Тхьабысым Умарэ ыцӀкӀэ зыхы-рэм якӀлӀэеджакӀохэр зэнэкӀокъум хӀэлэжыагъэх.

— ӀофшӀэгъи 130-м ехъу кы-хӀтхыгъӀэу кӀэтӀэгъӀагъо, — кытылуагъ ХъуажӀ Рэмэзанэ. — Гупшысэ гъӀшӀэгъонхэр сурӀтхэм ащыпхырашӀх. Искусствэм лӀэп-кӀхэр нахь зӀпӀэблагъэ ешӀых. Адыгэмэ ятарихь, шӀн-хабзӀэхэр кӀэлэеджакӀомэ нахышӀлоу зра-гъашӀлӀэх хъугъэ.

Елена Абакумовам зӀрилгы-тӀэрэмкӀэ, нӀбгырэ пӀпчӀ исӀна-ушыгъэ кызылуиынымкӀэ, «ижъуа-гъо» искусствэм кышчыгъотыным-кӀэ зэнэкӀокъум осӀ ин фашӀы.

Адыгэ Республикэм и КӀэ-ралыгъо программӀэу культурэм хӀахыныгъэхэр егъӀшыгъэнхэмкӀэ 2014 — 2018-рӀэ илъӀсхэм ате-

ушрӀэ мафӀэу илӀэр нахышӀлу зӀ-рӀэхуштым тичыхъэ тӀӀ.

Анахь дэгъухэр

АныбжӀ елытыгъӀэу апӀэр чы-пӀэхэр зыфагъӀшӀошагъэхэм тигуапӀэу ацӀэхэр кӀэтӀлӀох. АхӀэр: Кристина Афанасьевар, Джаджэ, Даур ДжӀэнэт, Юлия Чумаковар, Алина Гусаровар, зӀкӀлӀэри Мыекъуапэ, ДШИ-6. Йылмаз Гунэ-си купым ыныбжыкӀэ хӀт. Ксения Коломейцевар, Татьяна Киселевар колледжым щеджӀэх. КӀэлэ-егъӀаджӀэхӀу Ирина Рожковам, Виктория Галочкинам, Ольга Бриславцевам, Светлана Яшинко-вам, Галина Овчинниковам щыт-хъу тхылъхэр аратыжыгъэх.

«Сэтэнае идышъэ лудан» икӀэ-гъӀэлыгъон Мыекъуапэ мӀфӀэ за-улӀэр шыкӀлошт. ЗӀфӀахысыжыгъэм гъӀзетеджӀэхэр ащыдгъӀэгъозӀтх.



лбытагъэм «Сэтэнае идышъэ лудан» ащыц. Ӏофтхьабзэм не-

СурӀтхэр кӀэгъӀэлыгъоным кы-щытхыгъэх.

САМБО. УРЫСЫЕМ ИЗЭНӀКӀОКЪУ

Зыр дышъэ, тӀур...

ТелефонкӀэ кӀатыгъ. Урысые Федерацием самбӀэмкӀэ икӀлӀэх зӀнэкӀокъу Нижегород хӀкум шыкӀуагъ. Адыгэ Республикэм икӀлэлэцӀыкӀу-ныбжьыкӀэ спорт еджапӀэ зыщызыгъӀсӀэр кӀалэмэ алырӀэгъум медалищ кышчыахыгъ.

1999 — 2000-рӀэ илъӀсхэм кӀэхъугъэхэр бӀнӀгъухэм ащызӀ-лукӀагъэх. АдыгӀкӀалэ щӀплӀгъэ ЦыкӀлӀу Рэмэзанэ килограмм 50-м нӀс кӀэзышӀчырӀэмэ янӀкӀо-кӀугъ. Купым нӀбгырэ 40 фӀ-диз хӀатыгъ. Р. ЦыкӀлӀум икӀу-

лайныгъэ ыгъӀефӀдӀзэ, ибӀнӀгъухэр кышчыгъэх. Дышъэ медалым фӀгъӀахыгъэ кӀлӀух зӀлукӀлӀгъум адыгӀ кӀлӀитӀу щызӀнэкӀокъугъ. ЛышӀэ Хъарунэ Краснодар краим икомандӀэ хӀт, ШхьащӀфыжӀ щӀплӀгъ. Рэмэзанэ кӀуачӀлӀмрӀэ кӀу-

лайныгъэмрӀэ зӀдиштӀэхӀу нахыш-лоу ыгъӀефӀдӀхи, текӀоныгъэр кыдыхыгъ.

Европэм изӀнэкӀокъу Тыркуем тыгъӀгъазэм ныбжьыкӀэхэм азы-фагу шыкӀлошт. Нарт шъаоу ЦыкӀлӀу Рэмэзанэ ныбжӀэу илӀм елы-тыгъӀэу зӀнэкӀокъум хӀэлэжы-нӀу фитыныгъэ илӀ хъугъэ. Тре-нер-кӀэлэегъӀаджӀэу ШъӀумӀн Бай-зӀт ипӀащӀэу зӀлукӀлӀгъухэм за-фигӀхъабырышт.

Адыгеим самбӀэмкӀэ икӀлӀэ-цыкӀлӀу-ныбжьыкӀэ спорт еджапӀэ идиректорӀэу ДелӀкӀо Адамэ тызӀрӀэцигъӀэгъозагъӀэу, зӀхӀацӀкӀо-

хэр тиспортсменхэм кӀащытхъу-гъэх. КъунчыкӀохъаблӀэ щыц ХъажӀукӀо Заурбий, кӀг 50, ящӀ-нӀэрэ чыпӀлӀэр кыдыхыгъ. Тре-нер-кӀэлэегъӀаджӀэу КъуекӀо Рус-лӀан ары зыгъӀсӀэрӀэр. Тренер ныбжьыкӀлӀэу Хъакурынэ Дамир зипӀащӀэ ВарткӀез Акоюн, кӀг 84-м кӀехъу, джӀэрз медалыр кызыр-рӀадыхыгъэр гъӀхъагъӀкӀэ фӀтӀ-лӀэгъу.

НыбжьыкӀлӀэхэм ялӀпӀэсэныгъэ хагъахӀозэ, медалӀэу кыдахы-рӀэр нахыбӀэ зӀрӀэхъурӀэм тегъ-гушӀо, самбӀэм зыкӀилӀэтыжыныӀэ тӀэгъгъэ.

НЫБЖЫКӀӀХЭМРӀЭ ШЫПӀЭНЫГЪЭМРӀЭ



ЧелябинскӀэ хӀкум, Дагъыс-тан, Ростов-на-Дону, Краснодар краим, Адыгеим, ЧӀчӀэным, нӀ-мыкӀхэм кӀарыкӀыгъэ спортсмен-хэр бӀнапӀэм щызӀлукӀагъэх. ШӀкӀо БӀлӀэ килограмм 48-м нӀс

Къыхыхыгъэм фӀшъыпкӀ

Кавказым и Кубок кыдӀэхыгъӀэным фӀгъӀахыгъэ зӀлукӀыгъэ зӀнэкӀокъу ушу-сандамкӀэ ЛабинскӀэ шыкӀуагъ. АдыгӀ кӀӀралыгъо университетым и МыекъопӀэ кӀӀралыгъо гуманитар колледж щеджӀэр ШӀкӀо БӀлӀэ апӀэрэ чыпӀлӀэр кыдыхыгъ.

кӀэзышӀчырӀэмэ янӀкӀокъугъ, апӀэрэ чыпӀлӀэр кыфагъӀшӀошагъ.

КӀӀэрӀэцӀэ-ЩӀӀрджӀэсым икӀуа-джӀэу Кош-ХъаблӀэ ШӀкӀо БӀлӀэ кы-щыхъугъ, спорт лӀӀпкӀэ зӀфӀашъ-хъафхэм апышагъ. ТхӀеквондомкӀэ, боксымкӀэ Урысыем спортымкӀэ имастер хъунымкӀэ кандидат шап-хъӀэхэр ригъӀкӀуагъэх. Ушу-сань-дамкӀэ итренерхэр БжӀӀӀнтхъӀ-лӀэ АлырӀэ КӀӀэлӀшъӀо АскӀӀрӀэ. БӀлӀэ колледжым дӀгъоу ще-джӀэ, юрист сӀнӀхъатыр ылӀ кы-регъахъ.

— Адыгеим нӀлуасӀэхэр, ныб-джӀӀгъухэр щызӀгъотыгъэх, — кӀе-луатӀэ ШӀкӀо БӀлӀэ. — АдыгӀэ ХасӀэр

кӀӀэщӀкӀо зыфӀэхъурӀэ зӀхӀахъӀэхэм, мӀфӀкӀлӀхэм сигуапӀэу сахӀалажъ. АдыгӀэ шъуашӀэм, адыгӀэ быракъым ямафӀэхэр гъӀшӀлӀгъонӀэу Мыекъуапэ шыкӀуагъэх, ныбжьыкӀлӀэхэр бӀ хъухӀэу ащызӀлукӀагъэх, адыгӀэ джӀӀгъухэр кӀӀлӀэ паркым, филар-монием ыпӀашъхъэ дахӀэу ащы-рекӀокӀых.

ЛӀӀӀпкӀэ шӀн-хабзӀэхэмрӀэ спор-тымрӀэ зӀзӀпхыныгъэхэр гъӀпы-тӀгъӀӀхэм ШӀкӀо БӀлӀэ тапӀкӀлӀ пылӀышт. АдыгӀэ ХасӀэм итхъа-матӀэ игуадзӀэу КъуижӀ КӀӀӀпӀан кызырӀӀӀлӀуагъӀэу, ныбжьыкӀлӀэхэм язӀхӀахъӀэхэр щыӀӀэныгъэм дырагъа-штӀэх. КӀӀӀрӀӀӀэ-ЩӀӀрджӀэсым, КӀӀэ-

бӀртӀэ-БӀлькӀарым, ӀӀкӀыб хӀгъӀ-гъухэм кӀарыкӀыгъэ тилӀӀӀпкӀӀӀгъу-хэм адыгабзӀэр зӀрагъӀшӀӀӀнымкӀэ егъӀдӀжӀӀнхэр афызӀхӀащӀэх, тхылъ-хэр аратых.

— ГъукӀэ Замудин шыкӀлӀпщы-нӀм, кӀамылым, нӀмыкӀ адыгӀэ музыкальнӀэ ӀӀмӀэ-псымӀэхэм ныб-жьыкӀлӀэхэр афӀгъӀсӀэгъӀӀхэмкӀэ зӀлукӀлӀгъоу зӀхӀищӀӀтхыгъӀэхэм са-хӀалажъӀштыгъ, — зӀдӀгъушыӀлӀгъур лӀегъӀкӀуатӀэ ШӀкӀо БӀлӀэ. — ЛӀӀпкӀым итарихь ордӀхэмкӀэ кытфилуатӀӀштыгъ.

ШӀӀӀныгъӀэу зӀригъӀгъотыгъӀэр Б. ШӀакӀом шӀомакӀ, лӀӀпкӀэ иску-ствэм нахь куоу зыфигъӀсӀэ шӀо-игъу, спортым ишъыпкӀӀэу пы-лӀышт.

СурӀэтым итыр: **ШӀкӀо БӀлӀ.**

**НӀкӀлӀубгъор
зыгъӀхъабырыгъӀэр
ЕМТӀЫЛЬ Нурбий.**

**ЗӀхъышӀагъӀэр
ыкӀи кыдӀззы-
гъӀкӀырӀэр:**

АдыгӀэ Республи-
кэм лӀӀӀпкӀэ
ӀофхэмкӀэ, ӀӀкӀыб
кӀӀӀралхэм ащы-
пӀсӀурӀэ тилӀӀӀ-
кӀӀӀгъухэм адырӀӀӀ
зӀпхыныгъӀхэмкӀэ
ыкӀи кӀӀӀӀӀ
жъугъэм иамал-
хэмкӀэ и Комитет
Адресыр: ур. Кре-
стъянскӀэр, 236

**Редакциер
зыдӀшӀыӀэр:**

385000,
кӀ. МыекъуапӀэ,
ур. ПервомайскӀэр,
197.

ТелефонхӀэр:
приемнӀэр:
52-16-79,

редактор шъхъӀӀм
иапӀэрэ гуадзӀэр:
52-49-44,

редактор гуадзӀэр-
пшӀӀӀдӀкӀыжъ зы-
хыӀэр секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

**ЗышӀаушыхъаты-
гъӀэр:**

Урысые Федерацием
хӀэутын ӀофхэмкӀэ,
телерадиокӀӀэтын-
хэмкӀэ ыкӀи зӀлӀы-
ӀӀсыкӀӀэ амалхэмкӀэ
и МинистерствӀэ
и Темыр-Кавказ
чыпӀлӀэ гъӀлоры-
шӀӀӀӀ, зӀраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

ЗышчыаутырӀэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кӀ. МыекъуапӀэ,
ур. ПионерскӀэр,
268

**ЗӀкӀлӀмкӀи
пчъагъӀэр**

3250

ИндексхӀэр

52161

52162

Зак. 944

ХӀэутыным
узшыкӀлӀтхӀӀнӀэу щыт
уахътӀэр
Сыхъатыр 18.00
ЗышыкӀлӀтхӀгъӀэхэ
уахътӀэр
Сыхъатыр 18.00

**Редактор
шъхъӀӀэр**

ДӀрбӀэ Тимур

Редактор шъхъӀӀм
иапӀэрэ гуадзӀэр

**МӀшӀлӀӀкӀо
Саид**

Редактор шъхъӀӀм
игуадзӀэр —
пшӀӀӀдӀкӀыжъ
зыхыӀэр
секретары
ХъурмӀэ Хъусен